

NOVÁ DĚDINA 1945

KRIMINÁLNÍ PŘÍPAD Z KONCE VÁLKY

por. Mgr. Milan BÍLEK, OOP Velké Pavlovice

Následující příběh je rekonstrukcí událostí souvisejících s případem násilné smrti příslušníka ozbrojeného bezpečnostního sboru, zpracovanou podle dobového vyšetřovacího spisu. Vrací čtenáře do pohnutého období národních dějin, s nímž se česká společnost dodnes nedokázala plně vyrovnat.

Ve večerních hodinách 31. března 1945 velitel četnické stanice v Kvasicích nastupuje k běžnému výkonu služby a kolem dvacáté hodiny nadřazeným telefonicky podává své poslední hlášení. Od tohoto okamžiku je nezvěstný. Nejrůznější dohady o osudu pohřešovaného četníka, mezi nimiž existuje také verze o zběhnutí ze služby k partyzánům, definitivně rozptýluje strohý úřední záznam *Okresního četnického velitelství v Kroměříži* ze dne 3. dubna 1945 sepsaný k urgentnímu telefonickému hlášení podřízené kvasické stanice.

„Dne 3. dubna 1945 v 10 45 hod. byla nalezena mrtvola zavražděného vrchního četnického strážmistra Bohumila Teichmanna,¹⁾ protektorátního příslušníka, velitele četnické stanice v Kvasicích, domkařem Josefem Navrátillem z Nové Dědiny [...] v hromadě listů na okraji lesa u Nové Dědiny“²⁾

Důkladné místní ohledání a slyšení znalců podle trestního řádu³⁾ pod dohledem komise *Okresního soudu v Kroměříži*⁴⁾ provádějí příslušníci kroměřížské kriminální policie⁵⁾ spolu s četníky kvasické stanice.⁶⁾ U vyšetřování závažného zločinu nechybí ani přerovské Gestapo.⁷⁾

Místo nálezů těla totožné s místem spáchání činu se nachází „[...] v katastru obce Nová Dědina soudní okres Kroměříž, ve vzdálenosti asi 2 km od této obce při polní cestě, vedoucí od středu obce směrem na sever k lesu zvanému »Čajetín«.“⁸⁾

Pro stanovení právní kvalifikace a pozdější dokazování, pro-

Bohumil Teichmann v četnickém stejnokroji (portrét z náhrobku v Kvasicích).

váděné při vyšetřování okolností smrti protektorátního četníka, má naprosto nezastupitelný význam zejména odborné vyjádření okresního vrchního zdravotního komisaře provádějícího ohledání zemřelého.

„Mrtvola muže ve stejnokroji četnickém [...]. Na pravé kosti temenní *imprime* kosti v rozsahu asi 9 x 4 cm způsobená plochým oválným předmětem, na čele, tam kde přechází do vlasaté části, tržná rána pronikající kůží až na

okostici s reakcí v okolí. Mezi touto ranou a kostí spánkovou podlitina krevní v rozsahu asi mužské dlaně. Z ucha pravého, nosu a úst krvavý výtok. Na přední straně hrudníku ve výšce mečovitěho výběžku okrouhlá rána se začernalými okraji,⁹⁾ pronikající do hloubky, druhá rána stejného charakteru poněkud vpravo [...] směřuje šikmo nahoru asi směrem k pravému kloubu ramennímu.¹⁰⁾ Jedná se [...] o rány střelné a žádná z nich nejeví reakci okolí ani žádného krvácení. Na přední straně hrudníku částečně i břicho jest roztroušeno asi sedmáct povrchních, pouze kůží pronikajících bodných ran bez reakce a bez krvácení. Podobných devět poranění bodných je na zadní části těla roztroušeno na zádech.“¹¹⁾

Závěr odborného vyjádření znalce sumarizující informace získané podrobným ohledáním mrtvého těla protektorátního četníka uvádí následující skutečnosti:

¹⁾ Na dokumentech v německém jazyce zpravidla uváděno Gottlieb Teichmann. V česky psaných materiálech vyšetřovacího spisu bylo několikrát chybně uvedeno křestní jméno Bohuslav (namísto správného Bohumil) nebo nepřesná podoba příjmení – Teichman (pouze jedno «n» je také na náhrobku v Kvasicích!) či Taichman. Správné má být Teichmann.

²⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. Původní vyšetřovací spis z konce války byl registrován pod číslem jednacím Tv 77/45.

³⁾ Zákon ze dne 23. května 1873, č. 119 ř. z., jímž se uvádí trestní řád soudní. Publikován v *Zákoníku říšském pro království a země v radě říšské zastoupené*, částka XLII. Po zániku habsburské monarchie československý stát předmětný právní normativní akt převzal v novelizovaném znění do svého právního řádu.

⁴⁾ V úředních dokumentech vyšetřovacího spisu je uváděno německy *Bezirksgerecht Kremier, Abteilung II.*, tedy česky *II. oddělení Okresního soudu v Kroměříži*.

⁵⁾ Předmětná písemnost obsahuje plný identifikační údaj: *Protektoratskriminalpolizei, Kriminaldirektion Brünn, Kriminalabteilung Olmütz, Zweigstelle Kremier*, tedy v českém překladu *Protektorátní kriminální policie, kriminální ředitelství Brno, kriminální oddělení Olomouc, pobočka Kroměříž*.

⁶⁾ Útvar uváděn jako *Gendarmerieposten Kwassitz, Bezirk Kremier*; tedy v překladu *Četnická stanice Kvasice, okres Kroměříž*.

⁷⁾ *Geheime Staatspolizei*. Přerovská služebna (*Aussendienststelle Prerau*) *Tajné státní policie* podléhala brněnské centrále (*Geheime Staatspolizeileitstelle Brünn*).

⁸⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46.

⁹⁾ Ožeh tkáně kolem vstřelu znamená, že popisovaná střelná rána byla vypálena z bezprostřední blízkosti.

¹⁰⁾ Podle zjištěné dráhy střely byl projektil vypálen ze zbraně stojícího střelce do vodorovně ležícího těla oběti z bezprostřední blízkosti, jak již bylo uvedeno.

¹¹⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46.

„Bezprostřední příčina smrti je roztržství tkáně mozkové následkem prudkého uhození tupým předmětem na klenbu lebeční, která byla vražena dovnitř. Obě popsaná střelná poranění jsou sice rovněž smrtelná, ale podle nálezu nutno usuzovati, že stala se již v době, kdy srdce přestalo pracovati, tedy po smrti. Stejně tak bodná poranění byla způsobena teprve po smrti! Podle známek počínajícího rozkladu na mrtvole dlužno souditi, že smrt nastala přibližně asi před čtyřiceti osmi až padesáti pěti hodinami.“¹²⁾

Na základě objektivně zjištěných skutečností orgány činné v trestním řízení stanovují právní kvalifikaci šetřené události: Vražda podle § 134 trestního zákona.¹³⁾

Ve všeobecném chaosu končící války, zvláště když jižní Morava patří k regionům vážně postiženým tvrdými boji sváděnými mezi německou a sovětskou armádou a jejich spojenci až do posledních dnů, je vypátrání a potrestání pachatelů předmětného trestného činu prakticky vyloučeno. Vyšetřování případu vraždy Bohumila Teichmanna 4. června 1945 v souladu se zákonem procesně ukončuje ručně psané *Usnesení* tvořené pouze jedinou větou (!):

„Trestní řízení se zastavuje podle § 412 trestního řádu.“¹⁴⁾

Mezi obyvatelstvem kolovaly zvěsti, že smrt četníka mají na svědomí partyzáni. Po odeznění zmatků provázejících první měsíce existence poválečného Československa byl případ dosud neobjasněné brutální vraždy četnického vrchního strážmistra znovu otevřen. Stalo se tak z iniciativy někdejších četníků, nyní již příslušníků *Sboru národní bezpečnosti*¹⁵⁾ kvasické stanice.

„Zdejší stanice SNB ze zpráv v tisku se dověděla, že ve vazbě mimořádného lidového soudu v Brně se nachází jistý Houfek,¹⁶⁾ velitel partyzánů, který má na svědomí několik vražd. Oblastní kriminální úřadovna v Brně byla proto zdejší stanicí požádána o provedení výslechu Houfka, zda nepřichází v úvahu jako pachatel usmrcení vrchního strážmistra Teichmanna.“¹⁷⁾

Na vyšetřování případu dosud neobjasněné vraždy se kromě již zmíněné stanice SNB v Kvasicích a Oblastní kriminální úřadovny v Brně podíleli také příslušníci *Sboru národní bezpečnosti* ze stanic v Brankovicích, Zdouňkách a Halenkově i Oblastní úřadovny StB¹⁸⁾ v Jihlavě. Díky kvalitně odvedené práci všech zmíněných subjektů dnes známe syrovou pravdu o smrti četníka Bohumila Teichmanna:

Koncem března 1945 na Kroměřížsku v prostoru obcí Milovice, Lubná, Vrbka, Karolín a Kvasice působila partyzánská skupina OLGA.¹⁹⁾ Získala zde několik nových členů a množství zbraní a munice z výbroje maďarských vojáků.²⁰⁾ Mezi partyzány byli 31. března 1945 přijati také Milan Liška a Miroslav Tůma pocházející z Kvasic. Velitel skupiny Josef Houfek,²¹⁾ přechodně ubytovaný s většinou své jednotky v Karolíně, oba nové příslušníky oddílu poslal spolu s dalšími partyzány do Kvasic pro lehký kulomet ukrývaný místním občanem.²²⁾ V Kvasicích, poblíž budovy zdejší četnické stanice, partyzáni v úplné tmě čirou náhodou narazili na právě procházejícího českého četníka.

„Když přišel k nám na vzdálenost asi tři metry, zůstal stát a posvítíl na nás svojí kapesní elektrickou svítilnou. [...] Když nás všechny ozbrojené spatřil, pronesl nějakou nadávku a hbitě sáhl po své služební pistoli na opasku. V tom okamžiku některý z nás zavolal »ruce vzhůru«, načež jsme všichni přiskočili k onomu četníkovi a odzbrojili ho.“²³⁾

Překvapený četník v prvním okamžiku po spatření několika ozbrojených mužů sice instinktivně sáhl po zbrani, další aktivní odpor však nekladl „[...] a tu jsme poznali, že to jest vrchní četnický strážmistr Teichmann. Matoušek Teichmannovi pistoli ihned odebral, ač jej Teichmann prosil, aby mu tuto vrátil jako vrchnímu strážmistru, že nebude činit žádné oznámení. Pistole nebyla však Teichmannovi vrácena [...]“²⁴⁾

Neplánované setkání s místním velitelem četnictva nepochybně zaskočilo i samotné odbojáře, nucené nyní improvizovat. Část partyzánů střežila zajatého protektorátního četníka spoutaného jeho vlastními „řetízky“, zatímco zbytek vyrazil do kvasického cukrovaru pro schované zbraně. Po vyzvednutí kulometu se celá skupina vedoucí s sebou i zajatého četníka vrátila pod ochranou tmy zpět do Karolína. Zde podala Josefu Houfkovi hlášení o provedené akci. Spoutaného a ozbrojenou hlídkou dobře střeženého Bohumila Teichmanna partyzáni nechali čekat před obcí Karolín.

Podle knihy *V dvojím ohni* zabývající se vznikem a činností oddílu OLGA proběhl téže noci partyzánský soud, který protektorátního četníka jako horlivého služebníka nacistů po právu odsoudil k trestu smrti, jenž byl také neprodleně vykonán.²⁵⁾ Co se podle dochovaných materiálů vyšetřovacího spisu tehdy skutečně odehrálo?

¹²⁾ Tamtéž.

¹³⁾ Příslušný § trestního zákona zní: „Kdo jedná proti člověku v obmyslu, aby ho usmrtil takovým způsobem, že z toho nastane smrt jeho nebo jiného člověka, dopustí se zločinu vraždy; i když nastal tento výsledek jen pro osobní povahu toho, jemuž bylo ublíženo, nebo pouze pro nahodilé okolnosti, za nichž byl čin spáchán anebo jen z vedlejších příčin náhodou k tomu přistoupičích, pokud byly tyto příčiny přivodeny samým činem.“ Trestním zákonem je rozumně císařský patent ze dne 27. května 1852, č. 117 ř. z., jímž se prohlašuje a počíná dle dne 1. září 1852 v platnost uvádí nové, pozdějšími zákony doplněné, několika novými ustanoveními rozmnoužené vydání zákoníka trestního o zločinech a těžkých policejních přestupcích ze 3. září 1803, jakožto jediný zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích pro celou říši, vyjímajíc hranici vojenskou. Publikován v *Zákoníku říšském pro království a země v radě říšské zastoupené* (německy Reichsgesetzblatt für die im Reichsrathe vertretenen Königreiche und Länder). Po zániku habsburské monarchie československý stát předmětný právní normativní akt převzal do svého právního řádu. Novelizované znění tohoto trestního zákona v Československé republice platilo až do 1. srpna 1950!

¹⁴⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. Příslušný § trestního řádu zní: „Není-li pachatel zločinu nebo přechodu znám nebo nemůže-li býti postaven před soud, musí se přece povaha činu na návrh státního zástupce vyšetřiti s předepsanou pečlivostí a přesností. Řízení budíže v takových případech až do budoucna neprochází nebo nalezne pachatele teprve tehdy zastaveno, když tu není ničeho, co by mohlo býti podnětem pro další šetření.“

¹⁵⁾ Výstavba nového jednotného vojenského organizovaného Sboru národní bezpečnosti (zkratka SNB) začala krátce po válce sloučením dosavadních bezpečnostních sborů (četnictvo, policie) a doplněním personálního stavu občany „státní, národní a mravní spolehlivostí“, vybranými přednostně z řad aktivních účastníků domácího i zahraničního protinacistického odboje. SNB v roce 1991 nahradila *Policie České republiky*.

¹⁶⁾ Josef Houfek známý spíše jako „Pepek“ měl za sebou ve svých třidvaceti letech pestrou minulost, jak zjistily orgány činné v trestním řízení: opakovaně odsouzený zloděj (trestní spisy číslo jednacích *MI II 5/40* a *T 178/40* vedené *Okresním soudem ve Veselí nad Lužnicí*), dobrovolník *Wehrmachtu* (krátce před odesláním na východní frontu z vojska propuštěn neboť vyšlo najevo, že při vstupu do německé armády uvedl nepravdivé osobní údaje), protektorátní četník (do sboru přijat v roce 1942 díky potvrzení o předchozí službě v *Říšské branné moci*; v četnické službě opakovaně trestán za nevojenské vystupování, neúctu k představeným a svévolné porušování rozkazů) a nakonec československý partyzán (v roce 1944 zběhl z četnického pohotovostního oddílu, na Slovensku vstoupil do partyzánské jednotky a po jejím rozptýlení začal na Moravě budovat vlastní partyzánský oddíl známý později pod jménem OLGA). Podrobněji zejména MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46 a dále VÚA-VHA, fond SVJD, spis Vtr 426/47.

Houfkovo zatčení provedené 17. srpna 1945 orgány *Hlavní správy OBZ* (realizováno pod číslem jednacím *4116/III.taj.1945*) a následné vyšetřování iniciovalo několik příslušníků oddílu OLGA odsuzujících mnohé zavazetníkové excesy, kterých se partyzánská jednotka pod jeho vedením dopustila.

¹⁷⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46.

¹⁸⁾ *Státní bezpečnost*. Součástí *Sboru národní bezpečnosti* pověřená přímým výkonem státní bezpečnostní služby, tedy vyšetřováním zločinů proti státu a ústavním činitelům. Obecně je StB spojována zejména s obdobím nezákonných politických procesů padesátých let a „normalizací“ let sedmdesátých.

¹⁹⁾ Partyzánský oddíl vznikl na Vysocku v lednu 1945. Jeho zakladatelem a velitelem byl Josef Houfek, zástupný velitel Olga Františáková, podle níž jednotka dostala jméno OLGA (existují také dobové dokumenty hovořící o oddílu PEPEK či PEPIK). Oddíl rozpuštěn v květnu 1945. Písemné materiály o předmětné jednotce uloženy například ve VÚA-VHA, fond SPOH, sign. 438/27 a sign. 440/27.

²⁰⁾ Místní civilní obyvatelstvo zapojené do protinacistického odboje s Maďary čile „obchodovalo“ a zbraně vyměňovalo za jídlo a cigarety. Takto byly získány pistole, pušky, ruční granáty, munice i výbušniny. Další vojenský materiál odbojáři odcizili z nedbale střežených maďarských skladů.

²¹⁾ Příslušníci oddílu OLGA o Josefu Houfkovi ve svých výpovědích hovořili jako o podporučíkovi, poručíkovi, či dokonce nadporučíkovi. Ve skutečnosti ale jmenovaný v jednotkách pravidelné československé armády nikdy nesloužil a důstojnickou hodnost nezískal.

²²⁾ Výpravu tvořili Josef Matoušek, Antonín Vranka, Alois Chalupa, Karel Láník, Milan Liška, Miroslav Tůma a dva někdejší uprchlí sovětských válečných zajatců – Timofej Gaučerov a Semjon Žukov přezdívaný „Sarko“.

²³⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. *Antonín Vranka*. Podle jiné verze výzvu naopak pronesl četník a patřila shromážděným ozbrojencům. Rozpor ve výpovědích nebyl odstraněn.

²⁴⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. *Karel Láník*.

²⁵⁾ Srovnej PEŠA, V. – OCÁSEK, J.: *V dvojím ohni*, c. d. Brno 1974, s. 84-85.

Fotografie z místa činu

Velitel partyzánského oddílu *OLGA* Josef Houfek vyslýchaný k věci *Oblastní kriminální úřadovnou v Brně* 9. dubna 1946 si na rok starý případ protektorátního četníka poměrně dobře pamatoval.

„Partyzáni mně řekli, že onen četník se jmenuje Teichmann, že tento pronásleduje české občany, dále že je německým příslušníkem a jiné dosti závažné okolnosti.“²⁶⁾

Daleko podrobnější dílčí informace k vyšetřované události však podala příslušnice oddílu a Houfkova zástupkyně Olga Františáková vypovídající, že „[...] prohlédla jsem s Josefem Houfem jeho věci, které měl při sobě, mezi jiným také služební brašnu. Mimo jiných věcí měl Teichmann v brašně služební legitimaci a služební knížku. Při prohlídce těchto věcí řekli někteří partyzáni z obce Kvasic, že vrchní strážmistr Teichmann je osobně zná a že kdyby byl propuštěn, že vyzradí všechny partyzány a jejich rodiny. Podle legitimace jsem zjistila, že vrchní strážmistr Teichmann je otcem dvou dětí.²⁷⁾ Mimo to jsme se dověděli od kvasických občanů, jejichž jména si nepamatuji, dále od partyzánů z Kvasic, že vrchní strážmistr Teichmann tam

udal také některé české občany.²⁸⁾ Na základě těchto údajů jsem s Josefem Houfem rozhodla, že vrchní strážmistr Teichmann musí být odsouzen k smrti.“²⁹⁾

Odpovědností za provedení fyzické likvidace „odsouzeného“ byl neformálně³⁰⁾ pověřen velitel čety Karel Pospíšil vyslýchaný k předmetné věci příslušníky *SNB* ze stanice v Brankovicích 16. dubna 1946, který v noci 31. března 1945 třem dalším partyzánům³¹⁾ střežícím Bohumila Teichmanna nařídil, prozatím bez uvedení jakéhokoli konkrétního důvodu, odvést v Kvasicích zadrženého protektorátního četníka dál od Karolína, hlouběji do lesního porostu.

„Usmrčení mělo se díti jakýmkoliv způsobem, nikoliv zastřelením. [...] Po příchodu do lesa řekl jsem Teichmannovi, že je odsouzen k smrti. Dal jsem rozkaz Chalupovi, který Teichmanna střelil ze zadu do hlavy.“³²⁾

V zásadních otázkách zcela odlišnou a na jednotlivé detaily daleko podrobnější verzi události popsal ve své protokolární výpovědi 6. února 1947 Karel Láník vyslýchaný příslušníky *Oblastní úřadovny StB Jihlava*. Čtveřice ozbrojenců vedla mezi sebou spoutaného českého četníka, „[...] kterému se řeklo, že bude předveden veliteli.“³³⁾ Na stanoveném místě v lese Karel Pospíšil řekl Teichmannovi, že bude popraven z rozkazu velitele nadporučíka Houfka. Jmenovaný měl být usmrcen, avšak ne střelnou zbraní. Teichmann po rozsudku prosil, aby ho nechali, v tom však přiskočil Alois Chalupa a udeřil Teichmanna pistolí po hlavě, přičemž mu vyšla z pistole rána, která šla těsně kolem mě a tu jsem ještě zvolal na Chalupu »Lojzo co děláš, tys mě mohl ještě zastřelit.«.³⁴⁾

První rána vedená vši silou pažbou pistole do hlavy oběti poškozeného okamžitě neusmrtila a bývalý partyzán Alois Chalupa, jak doznal 15. května 1946 vyslýchajícím příslušníkům *SNB* v Šumperku,³⁵⁾ tedy pokračoval v popravě, či spíše v sadistickém ubíjení „odsouzeného“ četníka.

„Tímto úderem Teichmann nebyl omráčen, proto jsem udeřil

²⁶⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. Josef Houfek.

²⁷⁾ Je pochopitelné, že policejní vyšetřovatelé se také velice intenzivně zabývali otázkou, zda mrtvý četník skutečně byl oním horlivým služebníkem nacistů a nebezpečným udavačem českých vlastenců. Nejistili však jediný případ Teichmannovy aktivní kolaborace s okupanty. „Vrchní strážmistr Teichmann byl, jak u svých představených tak podřízených a občanů, znám svojí povahou jako nekompromisní bezpečnostní orgán [...]. Též svoje národní a politické přesvědčení nikdy nedal veřejně najevo, a jelikož měl německé jméno (byl rodem Čech a příbuzní jeho byli okupanty rovněž pronásledováni), ovládal velmi dobře německý jazyk /stýkal se s členy německé místní skupiny jen v záležitostech služebních/, neúčastnil se odbojového hnutí, ani toto nikterak nepodporoval, ačkoliv v Kvasicích byla pro tuto činnost velká možnost /křivočaty, lesy, přechody a tak dále/, proto také nebyl u občanstva národně uvědomělého oblíben.“ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46.

Výše uvedené informace zjištěné příslušníky *SNB* o činnosti Bohumila Teichmanna za německé okupace ovšem nejsou zcela přesné, respektive chybí v nich podstatné: „Je mi známo, že tatínek všem chlapcům, kteří utekli z Německa z nucených prací pomáhal tak, že když jako velitel stanice obdržel od Gestapa oznámení, že se ráno provede na utečence razie, ještě v noci obešel svůj obvod a varoval prostřednictvím tajemníků obce a jiných spojek, aby se schovali. [...] Ještě po letech mi lidé řekli, jaký to byl dobrý člověk a že nemám věřit nikomu, kdo by o něm mluvil špatně.“ ARAUT, příspěv autorovi z 29. 08. 2008. Jiřka Zapletalová (Teichmannová).

Proč tedy nikdo z Teichmannových spolupracovníků po válce při vyšetřování smrti protektorátního četníka příslušníky *SNB* nepromluvil? Ze strachu. Velitel partyzánů Josef Houfek byl sice ve vazbě, jeho nejvěrnější spolupojovníci (v prověřované věci *de facto* spolupachatelé) ale zůstali na svobodě. Jaké intenzity dosáhly obavy z „Pepka“ a jeho partyzánů ještě v době války nejlépe demonstruje výpověď bývalého příslušníka oddílu *OLGA*, který se nebál svědčit proti svému někdejšímu veliteli před československými soudy: „Po dvou městech naší činnosti se lidé neobávali SS-mannů tak, jako Houfka. Mohu s klidem prohlásit, že na výzvědných službách, které jsem konal ve dne v civilu, jsem nesměl říci že jsem od oddílu »Olga« [...]“ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. Rudolf Kamený.

Nebezpečný psychopat a alkoholik „Pepek“ dokonce neváhal nechat zavraždit několik členů své vlastní partyzánské jednotky. Uvedené činy na Houfkův rozkaz spáchali titíž lidé, kteří se přímo podíleli na smrti vrchního strážmistra Bohumila Teichmanna. Souhlasil i *modus operandi*!

²⁹⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. Olga Františáková.

³⁰⁾ Rozuměj bez jakéhokoli oficiálního písemného pověření či alespoň obecného zdůvodnění. Bývalý partyzán do policejního výslechu sám uvedl: „Proč měl být Teichmann odstraněn, to jest z jakých příčin, jsem nevěděl ani později jsem se o to nestaral a jen jsem konal rozkaz, velitelem mně uložený.“ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. Karel Pospíšil.

³¹⁾ Popravčí družstvo tvořili příslušníci partyzánského oddílu *OLGA* Karel Pospíšil a jemu podřízení Alois Chalupa, Antonín Vranka a Karel Láník.

³²⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. Karel Pospíšil.

³³⁾ Organizátoři partyzánského boje příbraní vojenskými justičními orgány jako znalci za účelem bližšího vymezení pojmu „partyzánský soud“ podali následující posudek: „Pro sestavení soudu nebylo norem, ani zvyklostí. [...] V každém případě bylo nutno podstatu věci řádně objasniti a obviněnému měla být dána možnost obhajoby před rozhodnutím o vině a trestu.“ VÚA-VHA, fond SVJID, spis Vtr 426/47.

³⁴⁾ Výpověď Karla Láníka ale dokazuje, že četník před „odsouzením“ (přestože to konkrétní situace dovozovala) nebyl nikým vyslechnut a nedostal žádnou (byť jen formální) příležitost k vlastní obhajobě. Události bezprostředně předcházející smrti Bohumila Teichmanna tedy v žádném případě nelze považovat za „soudní řízení“, byť vedené v provizorních podmínkách značně neformálním způsobem.

³⁵⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. Karel Láník. Jmenovitě uváděný partyzán „Lojza“, vyslýchaný stejně jako ostatní nezávisle na dalších podezřelých, popsal události odehrávající se po vyřčení ortelu smrti velitelem popravčího družstva Karlem Pospíšilem následujícím způsobem: „Mně dal rozkaz, abych jej uškolil do hlavy. Vytáhl jsem pistolí z pouzdra a udeřil jsem jej pažbou do hlavy. Při tom mi náhodou vyšla rána, kterou nemohl být Teichmann zasažen, poněvadž ústí hlavně při tomto úderu směřovalo vzhůru.“ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. Alois Chalupa.

³⁶⁾ Vyslýchaný Alois Chalupa od 18. srpna 1945 sloužil v *SNB*; v době vyšetřování smrti Bohumila Teichmanna zařazen ve strážním oddílu *Internálního střediska Šumperk*.

vrchního strážmistra Teichmanna znovu pažbou pušky do hlavy.“³⁶⁾

Úder pistolí srazil vrchního strážmistra na kolena a vzápětí byl otrěsenému a zřejmě již těžce zraněnému četníkovi zasazen zmiňovaný úder pažbou pušky. Vážné poškození temenní kosti dosud neznámým plochým oválným předmětem zjištěné ohledávajícím znalcem nepochybně způsobila botka pažby vojenské pušky. Četníkovi pozici na kolenou lze mít z kriminalistického hlediska rovněž za prokázanou, neboť vzhledem k tělesné výšce průměrně vzrostlého dospělého muže, energii potřebné k proražení lebeční kosti, použitému vražednému nástroji a zadokumentovanému smrtelnému zranění na lebce oběti je jiná poloha těla prakticky vyloučena.

Vyšetřovatele SNB samozřejmě zajímalo také šestadvacet bodných ran zjištěných na horní polovině těla zavražděného četníka. Na položené otázky dal částečnou odpověď velitel popravčího družstva Karel Pospíšil.

„Když ležel již na zemi, byl bodnut Teichmann do levé strany prsou, nevím který z přítomných bodnutí provedl. Pamatuji se pouze, že byl několikrát uhozen po hlavě a bodnut a vím, že toto provedli moji společníci a poněvadž byla tma, nemohu podati podrobnosti.“³⁷⁾

Příslušníci Sboru národní bezpečnosti provádějící dílčí procesní úkony zajistili a jako předmět doličný připojili ke spisu nůž, o němž kolovaly zvěsti, že byl použit k usmrcení protektorátního četníka.³⁸⁾ Skutečnou vražednou zbraní byl ale vojenský bodák, jak prokázaly výpovědi podezřelých.

„Vrchní strážmistr Teichmann po úderu upadl na zem, kde byl pak všemi námi přítomnými na puškách nasazenými bodáky bodán. Kolikrát byl kým bodnut přesně nevím. Teichmann ležel na zádech a my jsme ho bodali do prsou. Vše se dělo potmě.“³⁹⁾

Antonín Vranka vypovídající 25. dubna 1946 na stanici SNB v Halenkově⁴⁰⁾ neuvedl, že to byl právě on, kdo zasadil první bodnou ránu do ležícího těla zřejmě již mrtvého četníka. Na jednání partyzánského spolubojovníka si ale dobře pamatoval Alois Chalupa, který předtím na Pospíšilův rozkaz nejméně dvakrát vší silou udeřil Bohumila Teichmanna do hlavy pažbou své pistole a vojenské pušky.

„Pak Antonín Vranka nasadil bodlo na pušku. Tuto pušku s nasazeným bodlem jsme si předávali a bodali jej do prsou. Kolikrát byl bodnut nevím.“⁴¹⁾

Přestože do ležící mrtvolky byly z bezprostřední blízkosti vypáleny nejméně dvě rány,⁴²⁾ vlastní úmyslnou střelbu všichni vyslýchaní popřeli. Tělo protektorátního četníka partyzáni ukryli přímo na místě činu, jen kousek od často používané lesní cesty.⁴³⁾ Ještě před zahrabáním mrtvolky do hromady spadlého

listí „odbojáři“ nezapomněli zavražděného četníka důkladně prošacovat a okrást o všechny cennosti. Při poválečném vyšetřování se k těmto ne zrovna hrdinským aktivitám pochopitelně nikdo nehlásil.

„Pokud jde o soukromé věci vrchního strážmistra Teichmanna, vím tolik, že služební pistole s pouzdrem a opaskem, služební brašna, svěrací řetízky byly odevzdány veliteli Josefu Houfkovi. Kdo vzal Teichmannovi jeho kapesní hodiny není mně známo.“⁴⁴⁾

Díky svědomitému úsilí odpovědných vyšetřovatelů Sboru národní bezpečnosti byli mezi podezřelými nakonec odhaleni i konkrétní lidé, kteří se Teichmannových cenností zmocnili, byť úmyslnou krádež předmětů popřeli.

„Kdo mně tyto hodinky dal, nebo zda jsem si tyto posbíral ze země sám, již nevím a nemohu se upamatovat. [...] Osobní prohlídku provedl Vranka, na což se mohu přesně upamatovat, ale zda tato byla provedena před nebo po jeho smrti již nevím.“⁴⁵⁾

Po dokonání činu a zahlazení stop se čtveřice partyzánů vrátila do Karolína ke své skupině a zde podala stručné hlášení, podle něhož „[...] napřed byl Teichmann bodnut bodákem do prsou, který měl ještě si sám vytáhnouti a pak že byl zastřelen. [...] Služební knížku, služební legitimaci a jiné písemnosti jsme spálili.“⁴⁶⁾

Pohřeb vrchního strážmistra Bohumila Teichmanna na kvasickém hřbitově se za přítomnosti četníků všech okolních stanic konal 5. dubna 1945. Osoby důvodně podezřelé z jeho vraždy byly vypátrány a usvědčeny během třidvaceti měsíců po spáchání činu.

„Všichni obvinění protokolárně se doznali, že usmrcení vrchního strážmistra Teichmanna provedli na přímý rozkaz svého velitele Josefa Houfka, kde podle nepsaných zákonů partyzánských nesplnění rozkazu trestalo se trestem smrti. Josef Houfek udal, že tak učinil na žádost partyzánů z Kvasic a z bezpečnostních opatření, jelikož nedůvěřovali vrchnímu strážmistru Teichmannovi, jeho slibům, že kdyby byl propuštěn na svobodu, že by je nebyl vyzradil německým úřadům.“⁴⁷⁾

Kvasická stanice Sboru národní bezpečnosti 15. února 1947 předložila Okresnímu soudu v Kroměříži kompletní spisový materiál shromážděný proti Josefu Houfkovi a několika jeho spolubojovníkům z oddílu OLGA.⁴⁸⁾ Předmětná trestní věc byla obratem postoupena Státnímu zastupitelství v Uherském Hradišti.⁴⁹⁾ Prokurátor po zevrubném prostudování spisu vlastní rukou připsal právní názor státního zastupitelství:

„Nenalézám důvodu ke stíhání Josefa Houfka, Olgy Františkové, Karla Pospíšila, Aloise Chalupy a Antonína Vranky (§ 90 trestního řádu a § 1 dekrety číslo 115/46 Sb.)“⁵⁰⁾

³⁶⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. Alois Chalupa.

³⁷⁾ Tamtéž. Karel Pospíšil.

³⁸⁾ Srovnaj výpověď rolníka Františka Kameníka ze Lhotky zaprotokolovanou příslušníky SNB ze stanice ve Zdounkách. Uloženo MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46.

³⁹⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. Antonín Vranka.

⁴⁰⁾ Vyslýcháný Antonín Vranka od 18. srpna 1945 sloužil v SNB; v době vyšetřování smrti Bohumila Teichmanna zařazen na stanici v Halenkově.

⁴¹⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. Alois Chalupa. Totéž uvádí také poslední ze čtveřice popravčích: „Vranka Teichmanna nejdříve bodl bodlem a pak se toho museli zúčastnit všichni.“ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. Karel Láník.

⁴²⁾ Srovnaj poznámky pod čarou číslo 9 a 10 vztahující se k údajům zjištěným znalcem při ohledání mrtvého.

⁴³⁾ Srovnaj náčrtky zpracované při ohledání místa činu. Viz. obrazová příloha.

⁴⁴⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. Antonín Vranka.

⁴⁵⁾ Tamtéž. Karel Láník.

⁴⁶⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. Olga Františková.

⁴⁷⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46.

⁴⁸⁾ Okresním soudem v Kroměříži byl dotčený spis od 19. února 1947 evidován pod číslem jednacího Tv 48/47.

⁴⁹⁾ Státním zastupitelstvím v Uherském Hradišti od 28. února 1947 vedeno pod spisovým číslem St 823/47.

⁵⁰⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. Text přípisu v důsledku administrativní chyby neobsahuje jméno Karla Láníka. Záznam odkazuje na „dekret“, ve skutečnosti Zákon ze dne 8. května 1946, č. 115 Sb., o právnosti jednání souvisejích s bojem o znovunabytí svobody Čechů a Slováků. Publikován ve Sbírce zákonů a nařízení republiky Československé, částka 51. Příslušný § předmětného zákona zní: „Jednání, k němuž došlo v době od 30. září 1938 do 28. října 1945 a jehož účelem bylo přispěti k boji o znovunabytí svobody Čechů a Slováků nebo které směřovalo ke spravedlivé odplatě za činy okupantů nebo jejich pomahačů, není bezprávné ani tehdy, bylo-li by jinak podle platných předpisů trestné.“

Těžko posoudit, zda vražda vrchního strážmistra Bohumila Teichmanna byla „přispěním k boji o znovunabytí svobody“ či „spravedlivou odplatou za činy okupantů nebo jejich pomahačů“. Faktem zůstává, že podobné naprosto bezprecedentní účelové zneužití dotčené právní normy bylo některými československými justičními orgány poměrně často použito k ospravedlnění nejtěžších kriminálních zločinů.

Pro názornější představu o možnostech praktické aplikace zákona číslo 115/1946 Sb. stačí pouze informativně přiblížit další z mnoha případů té doby: mladý Čech se neúspěšně dvůř sedmnáctileté pohledné dívky ze smíšeného manželství. Pouze několik dnů po válce je dotyčná dívka nalezena brutálně znásilněná a zavražděná, z vraždy usvědčen zhrzený ctitel. O motivu svého jednání podezřelý vypovídá, jak je třeba (samozřejmě v zájmu obhajoby) a odpovědný státní zástupce v násilné smrti nebohé dívky neshledává sexuální motivovanou vraždu, ale čin spravedlivé odplaty za těžké zločiny jejího otce (horlivého německého nacisty na útěku) spáchané proti československému státu.

S výše uvedeným stanoviskem celý spis dorazil na *Krajský soud v Uherském Hradišti*.⁵¹⁾ Již 3. března 1947 tento krajský soud na návrh příslušného státního zastupitelství o podání rozhodl, opět prakticky několika slovy:

„Zastavuji podle § 90 trestního řádu.“⁵²⁾

Poválečné vyšetřování okolností smrti vrchního strážmistra Bohumila Teichmanna orgány činnými v trestním řízení jasně prokázalo, že protektorátní četník byl zcela bezdůvodně „preventivně“ brutálně usmrcen pouze na základě obecného, a jak vyšlo najevo křivého obvinění z aktivní kolaborace s německými okupanty a perzekuce osob zapojených do protinacistického odboje. Odsouzen a skutečně potrestán za spáchaný zločin ale nakonec nebyl nikdo.

Ještě v době vyšetřování Teichmannovy vraždy Josef Houfek stanul před soudem. V rozsudku *Mimořádného lidového soudu v Brně* ze dne 27. listopadu 1946 je konstatováno, že dobrovolnou službou v německé armádě se obžalovaný dopustil zločinu proti státu a zločinu vojenské zrady, z důvodu pozdějšího „konání služby partyzánské“ ale soud upustil od jeho potrestání.⁵³⁾

Vojenský prokurátor se s právním názorem uherskohradištského státního zastupitelství neztotožnil a na vazebně stíhaného „Pepka“ podal žalobu mimo jiné pro „rozkazem zlý skutek vraždy prosté úmyslně způsobený“.⁵⁴⁾ Podle vojenského trestního řádu⁵⁵⁾ bývalého velitele partyzánského oddílu *OLGA* soudil *Vojenský soud I. stolice v Brně*, který obžalovaného Josefa Houfka shledal vinným v několika bodech rozsáhlé obžaloby a 27. srpna 1947 jej odsoudil ke třem letům těžkého žaláře.⁵⁶⁾ Ve věci vraždy Bohumila Teichmanna se však vojenský soud prohlásil nepřislušným k rozhodnutí o obžalobě.⁵⁷⁾

Ostatní osoby podílející se tím či oním způsobem na smrti Bohumila Teichmanna nebyly nikdy souzeny. Naopak československý stát jim udělil vysoká vojenská vyznamenání, přiznal charakter v mnoha ohledech prakticky nedotknutelných zasloužilých protifašistických bojovníků, a dokonce je přednostně přijal do policejní služby ve *Sboru národní bezpečnosti*.⁵⁸⁾

Vrchní strážmistr Bohumil Teichmann se jakékoliv formy rehabilitace, stejně jako mnozí další postižení či nespravedlivě pronásledovaní příslušníci protektorátních bezpečnostních sborů, nikdy nedočkal...

POUŽITÉ PRAMENY:

Archivní prameny

ABS, fond PS: Archiv bezpečnostních složek, Kanice. Fond *Personální spisy*.
 ARAUT: Archiv autora. Materiály trvale uložené v soukromém badatelském archivu autora.
 MZA, fond C 141 (MLS BM): Moravský zemský archiv, Brno. Fond C 141 (*Mimořádný lidový soud Brno*).
 MZA, fond B 72 (ZČV B): Moravský zemský archiv, Brno. Fond B 72 (*Zemské četnické velitelství Brno*).
 MZA, fond B 251 (ŘP MB): Moravský zemský archiv Brno. Fond B 251 (*Ríšský protektor v Čechách a na Moravě, služební důvody, aby dal proti určité osobě zavést trestní řízení, podá buď návrh na zavedení přípravného vyšetřování (§ 91) aneb obžalovací spis. V opačném případě odloží došlé udání, poznamenav stručné úvahy, jež jej k tomu vedly a zašle vyšetřujícímu soudci spisy přípravného vyšetřování s poznámkou, že nenalézá důvodu k dalšímu stíhání. Vyšetřující soudce má v takovém případě zastavit přípravné vyšetřování a ihned obviněného propustiti, je-li snad ve vazbě.*)
 MZA, fond B 252 (ZPB SR): Moravský zemský archiv, Brno. Fond B 252 (*Zemský prezident Brno, správa z příkazu říše*).
 MZA, fond B 300 (IUPP): Moravský zemský archiv, Brno. Fond B 300 (*Inspektor uniformované protektorátní policie na Moravě*).

VÚA-VHA, fond SPOH: Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv, Praha. Fond *Sbírka dokumentů o partyzánském a odbojovém hnutí v Československu*.

VÚA-VHA, fond SVJD: Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv, Praha. Fond *Sbírka vojenské justiční dokumentace*.

Edice dokumentů, sborníky, příručky

ČAOP: *Český antifašismus a odboj. Slovníková příručka*. Praha 1988.

ČOND: *Český odboj na sklonku války ve světle nacistických dokumentů*.

Sborník dokumentů k 25. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou, sv. I-II. Praha 1970.

HSNB: *Historie SNB v dokumentech*. Praha 1985.

SBZN: *Sbírka zákonů a nařízení*. Praha 1945, 1946.

VRKZ: *Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené*.

Vítězové 1852, 1873, 1912.

Literatura

AUTORSKÝ KOLEKTIV: *Československé trestní zákony platné v zemích České a Moravskoslezské*. Praha 1947.

AUTORSKÝ KOLEKTIV: *Partyzánské hnutí v Československu za druhé světové války*. Praha 1961.

AUTORSKÝ KOLEKTIV: *Stanovisko ke knize JUDr. Jaroslava Pospíšila „Hyeny“*. Vsetín 1997.

BRANDES, D.: *Češi pod německým protektorátem. Okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*. Praha 2000.

BURIÁN, L.: *Uherskohradištsko proti fašismu*. Uherské Hradiště 1984.

HANÁČEK, A.: *1. čs. partyzánská brigáda Jana Žižky*. Vsetín 1975.

IVANOV, M.: *Akce Tetřev. Svědectví o partyzánské skupině*. Praha 1974.

KROUPA, V.: *Sbor národní bezpečnosti 1945-1948*. Praha 1977.

MACKSEY, K.: *Zapalte Evropu! Partyzáni v Evropě za 2. světové války*. Brno 2000.

MAINUŠ, F.: *Památka místa protifašistického boje Jihomoravského kraje*. Praha 1978.

NEBOJSA, B.: *Jak to bylo s partyzány*. Brno 1998.

PASÁK, T.: *Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945*. Praha 1999.

PECKA, J.: *Váleční zajatci na území Protektorátu Čechy a Morava*. Praha 1995.

PEŠA, V. - OCÁSEK, J.: *V dvojím ohni. Kronika partyzánského oddílu „Olga“*. Brno 1974.

POSPÍŠIL, J.: *Hyeny*. Vizovice 2002.

POSPÍŠIL, J.: *Hyeny v akci*. Vizovice 2003.

PŘIKRYL, J.: *1. čs. partyzánská brigáda Jana Žižky (srpen - listopad 1944)*. Ostrava 1976.

SLÁDEK, O.: *Ve znamení smrtihlava. Nacistický protipartyzánský aparát v letech 1944-1945*. Praha 1991.

SLÁDEK, O.: *Zločinná role gestapa. Nacistická bezpečnostní policie v českých zemích 1938-1945*. Praha 1986.

SOLNAŘ, V.: *Československý trestní řád platný v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (s vedlejšími předpisy, které jej doplňují)*. Praha 1932.

STRÖBINGER, R.: *Rudá zrada. Archivy odhalují pravdu o partyzánském hnutí*. Olomouc 1998.

Články z časopisů a tisku

AUTORSKÝ KOLEKTIV: *Nacistický bezpečnostní aparát na Moravě v letech 1939-1945*. In: *Sborník Matice moravské*, 1965, s. 232-257.

GÖRNER, J.: *Německá terminologie z doby nacistické okupace*.

In: *Sborník archivních prací*, 1/1965, s. 173-228.

KLENOVSKÝ, J.: *Dokumenty k partyzánskému hnutí na Moravě v letech 1944 až 1945*. In: *Časopis Matice moravské*, 1-2/1958, s. 124-140.

RADIMSKÝ, J.: *Chronologie partyzánských a jiných bojových akcí na Moravě 1943-1945*. In: *Sborník archivních prací*, 1/1965, s. 3-172.

Za mimořádně podnětné rady, návrhy a připomínky vděčím zejména paní Jitce Zapletalové (Teichmannové); dále panu Miroslavu Friakovi a panu Vlastimilu Flášarovi. Za pomoc s vyhledáním příslušných archivních materiálů a tematické literatury děkuji personálu Moravského zemského archivu v Brně, Vojenského historického archivu v Praze, Archivu bezpečnostních složek v Kanicích a Městské knihovny ve Velkých Pavlovicích.

⁵¹⁾ *Krajským soudem v Uherském Hradišti* od 1. března 1947 vedeno pod spisovým číslem Tk IX 812/47.

⁵²⁾ MZA, fond C 141 (MLS BM), spis Lsp 1411/46. Příslušný § trestního řádu zní: „Shledá-li státní zástupce, prozkoumaj udání nebo spisy přípravného vyhledávání, které budiž, je-li třeba, k jeho podnětu doplněno, dostatečně důvody, aby dal proti určité osobě zavést trestní řízení, podá buď návrh na zavedení přípravného vyšetřování (§ 91) aneb obžalovací spis. V opačném případě odloží došlé udání, poznamenav stručné úvahy, jež jej k tomu vedly a zašle vyšetřujícímu soudci spisy přípravného vyšetřování s poznámkou, že nenalézá důvodu k dalšímu stíhání. Vyšetřující soudce má v takovém případě zastavit přípravné vyšetřování a ihned obviněného propustiti, je-li snad ve vazbě.“

⁵³⁾ Předmětná trestní věc *Mimořádným lidovým soudem* v Brně vedena pod spisovým číslem Lsp 1411/46. Soud se zabýval pouze delikty spáchanými obžalovaným před vstupem do partyzánské jednotky.

⁵⁴⁾ Vojenskou prokuraturou případ veden pod číslem jednacím O-2888/46-II. Žaloba podána 27. května 1947.

⁵⁵⁾ Vojenským trestním řádem je rozumně *Zákon ze dne 5. července 1912, č. 131 ř. z., o vojenském trestním řádu pro c. k. zeměbranu a zákonný článek XXXIII/1912 o vojenském trestním řádu pro král. uher. zeměbranu*. Novelizované znění uvedených právních norem platilo až do 1. srpna 1950!

⁵⁶⁾ Předmětná trestní věc *Vojenským soudem I. stolice v Brně* vedena pod spisovým číslem Vtr 426/47. Vlastní rozsudek a následný výkon trestu odnětí svobody lze považovat za symbolický: Josef Houfek odsouzený k tříletému těžkému žaláři vyšel na svobodu již 29. srpna 1947 (dva dny po vynesení rozsudku), neboť do doby výkonu trestu se započítal pobyt Houfka ve vazbě civilního i vojenského soudu (de facto dva roky) a třetina trestu (zbývající rok) byla odsouzenému prominuta.

⁵⁷⁾ Prohlášení o nepřislušnosti vojenského soudu podrobně odůvodněno v rozsudku Vojenského soudu I. stolice v Brně číslo jednacím Vtr 426/47-I. Uloženo ve VÚA-VHA, fond SVJD.

Žádný jiný (rozuměj civilní) soud se případem dokonané vraždy vrchního strážmistra Bohumila Teichmanna však již nikdy nezabýval!

⁵⁸⁾ Alois Chalupa i Antonín Vranka byli 18. srpna 1945 přijati k SNB. O jejich službě v ozbrojeném bezpečnostním sboru podrobněji ABS, fond PS, arch. jednotka 1155/21 a arch. jednotka 5450/24.

SLUŽEBNÍ PŘÍSAHA.

Přisahám při všem, co jest mi svato a v plné shodě se svým svědomím a přesvědčením, že budu vždy věren a oddán Československé republice, jejímu presidentu a vládě, že budu jejich zákony a nařízení mně nadřízených činitelů a rozkazů svých velitelů ochotně poslušen, že budu přísně zachovávatí úřední tajemství, a že při svém jednání budu míti vždycky na zřeteli jen zájem služby, prospěch Československé republiky a jejího lidu.

Přisahám, že povinnosti strážce národní bezpečnosti, jež jsou nebo budou mi zákony a nařízeními nebo rozkazy mých představených pro zachování veřejného pořádku, klidu a bezpečnosti stanoveny a povinnosti vojína, jež mně zákony a předpisy vojenskými jsou nebo budou uloženy a jež jsem vojenskou přísahou na sebe vzal, budu svědomitě a nestranně plniti.

TAK PŘISAHÁM!

Ve Starém Městě p./Sn. dne 11. XII. 1945.

Ček. SNB Alois Chalupa
Podpis.

Potvrzujeme, že tato přísaha byla dnes v naší přítomnosti vykonána.

Ve Starém Městě p./Sn. dne 11. XII. 1945.

Velitel Školy
pro odborný výcvik příslušníků SNB
vel. plukovník Jaroslav Rychnovský major Karel Zacha

KRIMINALISTICKÝ KABINET 1954–1970

Mgr. Václav RUTAR, Muzeum Policie ČR Praha

I. Úvod

Kriminalistický kabinet, fungující s několika menšími přestávkami v období 1954 – 1970¹⁾ coby expozice se sdělením bezprostředně ovlivňujícím práci návštěvníků²⁾ byl bezpochyby zařízením, které si zaslouží bližší pozornost. Z hlediska historického je tomu tak kromě obecného zájmu i pro jeho úzkou souvislost s dnešním Muzeem Policie ČR, které je možné v jistém ohledu brát jako následníka této instituce. Snad překvapivé tvrzení má až triviální vysvětlení – v roce 1973, poté, co se nezdařila realizace velkolepých plánů na přebudování kabinetu do modernější podoby,³⁾ přešla převážná část sbírek do nově budovaného Muzea SNB a vojsk MV. V nástupnické instituci, Muzeu Policie ČR, jsou téměř ve své úplnosti zastoupeny dodnes, ať již v depozitářích, tak i přímo v muzejní expozici. Zatímco však cesta sbírek z kabinetu do dnešního policejního muzea je uspokojivě zdokumentována, nabytí sbírek kabinetem již tak jasné není – jisté je pouze to, že kromě předmětů přebíraných ze zrušených muzejních institucí s orientací na kriminální a kriminalistickou problematiku byly vytvořeny fondy i zcela aktuální, ve formě dokumentace trestné činnosti již z 50. let 20. století.

II. Nejstarší kriminální muzea na našem území a jejich cíle

Na našem území je obvykle jako nejstarší připomínáno c. k. policejní muzeum v Praze – ve stručnosti se o starých muzeích rozepisuje Němec: „...bývalé c. k. policejní muzeum v Praze bylo převzato býv. čs. státní policií a umístěno v budově pražského ředitelství státní policie (nyní roh ul. Karoliny Světlé a Národní třídy) u Všeobecné kriminální ústředny. Rovněž býv. Ústřední četnické pátrací oddělení v Praze v Karmelitské ulici mělo svoje kriminální muzeum, které však bylo v revolučních událostech v květnu 1945 téměř zničeno, stejně jako sbírky německé kriminální policie.“⁴⁾ Autor uvádí, že byl ještě v roce 1945 ze strany bývalé

Kriminální ústředny v Bartolomějské ulici č. 10 podniknut pokus „...shromáždit zbytky starých policejních (kriminálních) muzeí a vybudovat nové.“ K vybudování muzea vskutku došlo, ale úroveň podání problematiky se vcelku nijak neodlišovala od předválečné. Některé z tehdy shromažďovaných předmětů – písemnosti⁵⁾ – lze dnes dohledat v Muzeu Policie ČR.⁶⁾ Další snahy už směřovaly přímo k zbudování kabinetu – kolem roku 1952 se iniciativy ve věci zbudování zařízení, lépe plnění potřeby kriminalistů, chopil Kriminalistický ústav HSVB. Provoz Kriminalistického kabinetu byl zahájen 16. června 1954.⁷⁾

Němec ve svém článku opomíjí druhou linii muzejních aktivit ve vztahu ke kriminální činnosti a kriminalistice. U jejich počátků stojí záměr Ministerstva spravedlnosti zřídit instituci, která by pomáhala v metodické práci prvorepublikovým policistům, četníkům, kriminalistům. V roce 1924 bylo zřízeno Kriminální muzeum a též Kriminální archiv při Zemském soudu trestním v Praze – obě instituce byly již v roce 1926 spojeny pod názvem Kriminologický ústav, který se stal součástí Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Ústav však nevyvíjel dostatečnou aktivitu, což se v roce 1939 projevilo v převedení jeho sbírek do podobně koncipovaného zařízení při právnické fakultě německé.⁸⁾ V rukopisu Jana Hlaváčka *Historické kořeny Kriminalistického ústavu (do roku 1945)* jsou uvedeny ve stručném výčtu i další instituce, zabezpečující v daném období rozvoj kriminalistické školy, resp. kriminalistických metod – svou důležitost měl především Kriminologický ústav Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě (založen roku 1925) a dále ústavy soudního lékařství aj.⁹⁾

Policejní muzejnictví připomíná i Egon Ervín Kisch a jako první instituci tohoto typu na českém území uvádí také c. k. policejní muzeum, založené pražskou policií.¹⁰⁾ Kisch si na úvod vyprávění o staré expozici neodpustí poznámku o protismyslnosti „policejního“ muzea, ale dále v textu již jej popisuje vcelku detailně, s citem pro literární formu. Uvádí jména, která ve své době měla ve světě zločinu zvuk – Papacosta, Vasiňský, Linhart,

¹⁾ Období 1954 – 1970 vymezuje „první kabinet“. Zařízení začalo nově fungovat v roce 1986.

²⁾ Uvedme hned na úvod, že Kriminalistický kabinet nebyl zřízen jako veřejnosti přístupné muzeum, přestože instalace předmětů i panelů z dobového stavu muzejní prezentace v mnohém vycházela. V určitých ohledech bylo dokonce možno hovořit z hlediska muzejního o velmi zdařilém počínu.

³⁾ Detailní scénář, obsahující dokonce rozpis financování celého projektu či výtvarný návrh expozice, ozdobných prvků a vitrin, je uložen ve studijních sbírkách Muzea Policie ČR.

⁴⁾ NĚMEC, Bohuslav: X. výročí založení Kriminalistického kabinetu Kriminalistického ústavu Hlavní správy VB. *Kriminalistický sborník* 6, 1964, s. 343 – 352.

⁵⁾ NĚMEC, Bohuslav: X. výročí..., s. 344. Nové kriminální muzeum bylo umístěno v půdních traktech budovy č. 10 v Bartolomějské ulici. Expozice měla historicko-muzejní charakter, živé, kabinetní formy zde nebyly ani zdaleka dosaženo. Dle Němcova popisu měla expozice nejspíše charakter tzv. „vystavených depozitářů“, instalace typické pro I. republiku a přelom 19./20. století

⁶⁾ *Sbírka Muzea Policie ČR*. MPO/002-04-30/114002. KP 4049/73, 4052-4054/73. Jedná se o dokumenty o odboji četnictva proti německým okupantům z června a července roku 1945. Písemnosti byly převzaty z pravděpodobně již nefungujícího četnického muzea pro potřeby budovaného Kriminalistického kabinetu (1952?). Odtud dále putovaly po jeho zrušení do Muzea SNB a vojsk MV, dnes Muzea Policie ČR.

⁷⁾ NĚMEC, Bohuslav: X. výročí..., s. 344.

⁸⁾ Informace o tomto typu muzeí či ústavů je možno dohledat na MACHUTOVÁ, Marcela. *Okénko do dějin kriminalistiky*, [on-line] [2008-09-29]. Dostupné z: a dále v nedatovaném rukopisu *Kabinet KÚP*, jehož kopie je uložena ve studijní sbírce v Muzeu Policie ČR.

⁹⁾ HLAVÁČEK, Jan: 4. 3. 1. *Historické kořeny Kriminalistického ústavu (do roku 1945)*, Ver. 4. 0. Studijní sbírka Muzea Policie ČR, kopie pro studijní potřeby.

¹⁰⁾ Kisch muzeum situuje do staré věže na nádvoří policejní budovy (přestěhovalo se sem po roce 1912). Němec adresu upřesňuje na věž na nádvoří budovy č. 4 v Praze 1 Bartolomějské ulici. Srov. KISCH, Egon, Ervín: *Pražský pitaval*. Praha, 1958, s. 272, 288. NĚMEC, Bohuslav. X. výročí..., s. 343.

Wurm, Boček. Jejich činnost spadala do období před či brzy po přelomu století a obzvlášť rok 1908 se v Kischově popisu jeví jako pro zločin obzvlášť příhodný. Zajímavostí je i fakt, že pro stejné období existují doklady o policejních vystavách v Českých Budějovicích a Solnohradě.¹¹⁾ „Muzeum zločinu“ přináší ukázky trestné činnosti v mnoha oblastech. Zatímco Linhart a tlupy Papacosty a Vasiňského podnikaly v oblasti kasařství,¹²⁾ Bočkovy zločiny se řadí mezi násilné trestné činy. Kisch píše o kameni, kterým byla v roce 1897 zabita majitelka klenotnictví Gollerstepperová, o sekeře, kterou roztrhl v roce 1895 obuvník Červenka své ženě lebku či o třech kamenech s krvavými skvrnami, pocházejícími z místa vraždy hoteliéra Wolfa jedné noci roku 1902. Obšírněji popisuje případ vraždících manželů Valešových, kdy došlo ke spojení loupežné vraždy se sexuálním zneužitím, jedné z nejhorších možných kombinací. Vzhledem k zaměření je jistě důležité i připomenutí nejstarší památky na vraždu – „zatykač pražského hejtmanství z 1. května roku 1828, vydaný na dva povozníky z okolí Prahy, kteří ve Fojtsku v Sasku zavraždili a oloupili nějakého rolníka.“¹³⁾ Kisch se ve svém popisu zaměřil především na násilné trestné činy, nutno však uvést, že v krátkosti nepominul ani další oblasti – padělatelství, pytlácké zbraně nebo tzv. „pekelné stroje“.¹⁴⁾ Pro formu psaní, která byla uplatněna i v kapitole věnované muzeu, je Egon Ervín Kisch nikoli neprávem považován za tvůrce „nového skvělého a účinného literárního útvaru – umělecké reportáže“.¹⁵⁾

Kromě Kischova vyprávění „V jedné ze sta věží“ jsou k nalezení zmínky o kriminalistických (policejních) muzeích na území naší republiky (lépe československé) i v několika dalších materiálech. Zatímco k policejnímu muzeu v Českých Budějovicích jsou v současnosti k dosažení pouze obrazové materiály a několik zmínek v písemnostech Muzea Policie ČR, např. k obdobné instituci v Košicích existuje již bližší popis. Košické muzeum vzniklo v roce 1922 z popudu ministerského rady Dr. J. Klímy a jeho expozice byla popsána už v roce 1928 Petrem Chybou.¹⁶⁾ Muzejní expozice byla rozdělena na několik oddělení, která jsou v článku v hrubých rysech přiblížena. Z obecného hlediska sestávala expozice z části historicko-policejní a kriminalistické. Policejní historii však mnoho místa věnováno nebylo, a to především z důvodu nedostatečného množství exponátů. Stěžejními částmi byly proto prostory zaměřené na kriminalistiku. Chyba popisuje nástroje vladačské, vražedné, sebevražedné či padělatelské. Muzeum se pyšnilo též poměrně rozsáhlou sbírkou podomácku upravovaných a amatérských zbraní včetně několika rarit.¹⁷⁾ Autor v závěru pojednání zmiňuje dvě zajímavé skutečnosti – tvrzení, že vystavené předměty jsou pouze ty policejním úřadem zachráněné, neboť jinak musí být corpora delicti postupována trestním soudům („...odkudž však se po skončeném trestním řízení už nikdy nevrátí.“¹⁸⁾), není pro tento článek až tak důležité, ale zmínka o cílech muzea ano. Vzpomenutý Klíma zřídil muzeum především pro stráž výkonnou (aby se seznámila s nástroji k trestné činnosti) a dále pro kriminalisty (ke studiu zločinců samých,

Kriminologický ústav při Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (?), 20–30 léta 20. století

jejich činnosti a používaných nástrojů).¹⁹⁾ Uvedené má svůj význam především proto, že obdobné cíle jsou většinou uváděny u všech nově otvíraných zařízení tohoto typu a nebylo tomu jinak ani v roce 1954 při zpřístupnění Kriminalistického kabinetu.

V kontextu stručného pojednání o muzejně směřovaných odděleních kriminalistiky je možno zmínit i zajímavé pojednání tématu na stránkách prvorepublikového časopisu *Bezpečnostní služba* z pera Františka Kociána. Autor v článku, orientovaném na kasařství a prezentaci kasařských nástrojů v kriminálně-muzejních zařízeních, neobyčejně silně zdůrazňuje roli kriminálních muzeí. Kocián neuvádí žádná data, ale píše zhruba o období 1913–1932. Požaduje kriminální muzeum u každého bezpečnostního úřadu – v jeho terminologii je však „muzeum“ místem prezentace kriminalistických technik, ale i typů trestné činnosti, místem, kde se kriminalisté mohou poučit o věcech bezprostředně potřebných k práci. Kocián přímo píše: „Pro přítomný nástin vlny kriminality a triků zločinců nalezneme v dosavadním kriminálním muzeu každého policejního ředitelství mnoho poznatků. Praktický kriminalista není ani dobře myslitelný bez poznatků kriminálních...“²⁰⁾

Kociánovo vymezení funkce kriminálního muzea je dobrým úvodem do problematiky historie a poslání Kriminalistického kabinetu. Ten byl dle Bohuslava Němce, v letech 1958 – 1969 náčelníka Kriminalistického ústavu HSBV, vybudován jako zařízení dynamického charakteru, ukazující na jednotlivých exponátech taktickou a technickou stránku vyšetřování. Takový přístup pak nemohl činit kabinet stroze dokumentačním, ale naopak jej zaměřovat k výuce, analogické aplikaci.²¹⁾ Podobné definice se objevily i později, podobná pracoviště se tak jasně vymezovala proti muzeím nejen zakázaným přístupem široké veřejnosti.²²⁾

¹¹⁾ Kasař Linhart se „za jedné zimní neděle roku 1908“ pokusil vyloupit karlínskou záložnu, za což se dostal na 8 let do pankráckého vězení; městský zřízenec Wurm se na Bílou sobotu rozhodl pomstít své propuštění – zastřelil detektiva Pětiletého (maska se dochovala, dnes je v Muzeu Policie ČR) a zranil další tři, Lukeše, Bindra a Hladíka. KISCH, Egon, Ervín: *Pražský...*, s. 273, 276. Výstava v Solnohradě se konala ve dnech 4. – 13. října 1907, českobudějovická od 2. do 20. září 1908.

¹²⁾ Papacostova tlupa (dále Afendakis, Stein a Stalio) páčila pokladny v Praze v druhé polovině roku 1894, od dubna do prosince. V muzeu byly uloženy pracovní nástroje zločinného spolčení, podobný typ kasařských nástrojů pak zůstal i po Vasiňském.

¹³⁾ KISCH, Egon, Ervín: *Pražský...*, s. 276–277.

¹⁴⁾ KISCH, Egon, Ervín: *Pražský...*, s. 274–275, 278.

¹⁵⁾ KISCH, Egon, Ervín: *Pražský...*, s. 285, doslov Jarmily Haasové-Nečasové.

¹⁶⁾ CHYBA, Petr: *Moderní pomůcky kriminalistiky*. Kroměříž 1928, s. 144–147.

¹⁷⁾ „...součástí tohoto oddělení jest jakýsi aparát, jediný v policejních muzeích, a snad i v muzeích vůbec. Jest to aparát asi s dvanácti rourami a z několika plechu s dřevěnou pákou k otáčení hřídele, na kterém jsou kladívka. Do ústí rour vestrkal se střelné zápalky a zatočením hřídele jedna po druhé v krátkých intervalech se nárazem zapalovaly, což v celku působilo dojem, jakoby střelil kulomet“. CHYBA, Petr: *Moderní...*, s. 146.

¹⁸⁾ CHYBA, Petr: *Moderní...*, s. 147.

¹⁹⁾ CHYBA, Petr: *Moderní...*, s. 147.

²⁰⁾ Srov. KOCIÁN, František: Kriminální muzea a průmyslový pokrok. *Bezpečnostní služba* 1, 1933, s. 8 – 10.

²¹⁾ Srov. NĚMEC, Bohuslav: X. výročí..., s. 344.

²²⁾ Veřejnosti nepřístupné bylo např. uváděné Policejní museum v Košicích, omezený přístup byl i do prvorepublikových muzeí četnických. Situace se do jisté míry nezměnila ani po zániku kabinetu po roce 1970. Nově vybudovaný Kabinet pokrokových zkušeností KÚP, slavnostně otevřený 28. 2. 1986, též nebyl přístupný veřejnosti a stejně je tomu i u dnešního Kriminalistického kabinetu. Přesunem sbírek starého kabinetu do vznikajícího Muzea SNB a vojsk MV se však významná část dříve neveřejných sbírek zpřístupnila.

Uvedené pojetí s sebou ovšem neslo logické problémy, především zastarávání expozic, k čemuž došlo i u Kriminalistického kabinetu, a bylo to důvodem několika reinstalací, ale i rušení, znovuzakládání či pozměňování cílů.

III. Kriminalistický kabinet – prameny a literatura

Zmínky o „prvním“ Kriminalistickém kabinetu jsou na stránkách tisku či v odborných časopisech poměrně ojedinělé. Pojednání Bohuslava Němce k X. výročí vzniku kabinetu na stránkách *Kriminalistického sborníku* se k širší veřejnosti nemohlo dostat²³⁾ a o to větší význam tak měla rozsáhlá dvanáctidílná reportáž z pera Josefa Burgra v I. ročníku časopisu *Ahoj na sobotu*.²⁴⁾ Němcovo pojednání vyšlo v roce 1964, Burgrův seriál až roku 1969 – ani v jednom případě nejsou však uváděny detailnější informace o vzniku sbírky a její prezentaci. O kabinetu se stručně ve své práci o historii Kriminalistického kabinetu zmínil i Hlaváček, drobnější poznámky najdeme i v několika dalších, výhradně odborných člancích. Ty však nejsou vesměs pro historii Kriminalistického kabinetu v jeho první podobě důležité.²⁵⁾ Do roku 1964 je tak bádání omezeno pouze na archivní materiály, které se v omezeném množství dochovaly v Muzeu Policie ČR. V prvé řadě je nutno zmínit pamětní knihy – dvě návštěvní mnoho informací neunesou, snad jen bez výjimky pozitivní hodnocení uspořádání kabinetu či překlady zápisů zahraničních hostů. Další dvě kroniky jsou již konkrétnější. Jedná se sice zdanlivě pouze o soupis návštěv v jednotlivých letech, jména provádějících či např. délky prohlídek, ovšem knihy jsou doplněny i o sice pouze formální, ale přesto pro historické bádání neobyčejně důležité zmínky o úpravách kabinetu.

Události v historii Kriminalistického kabinetu ve stručnosti probíhaly v tomto časovém sledu – kabinet začal být budován kolem roku 1952 a slavnostní otevření – jak již bylo zmíněno – připadlo na 16. června 1954. K 7. prosinci téhož roku přináší pamětní kniha informaci o zrušení z důvodu stěhování – v nových prostorách začaly prohlídky již 29. června 1955, ale „...kabinet není dohotoven a úředně nebyl otevřen. Vstup do kabinetu se děje bez výkladu...“.²⁶⁾ Krátká přestávka ve fungování kabinetu v listopadu a prosinci roku 1962 byla způsobena malováním,

poznámkou v (druhé) pamětní knize je přípis Václava Kozy: „*Dnem 17. března (1970 pozn. autor) byl kabinet v rámci přestavby pro exkurse a návštěvy uzavřen.*“²⁸⁾

Další důležité materiály, vypovídající o podobě kabinetu lze v Muzeu Policie ČR dohledat zejména v oblasti sbírek, dokumentujících trestnou činnost – celkové pohledy chybí, ale téměř každý předávaný celek je doplněn fotografií originálního panelu. Do muzea však byly ke škodě věci předány již „demontované“.²⁹⁾ Aktivní přístup k problému zastarávání z principu „živé“ výukové expozice je dokumentován v některých písemnostech, uložených ve sbírkách muzea – především v 60. letech 20. století docházelo k dožadování materiálů ze strany Kriminalistického ústavu na jednotlivých správách VB z celé republiky (Brno, Opava, Ostrava, Děčín, Teplice, Brezno, Bánská Bystrica ad.), s tendencí využít je k prezentaci v kabinetu. Dokladem tohoto postupu jsou též zmiňované předávané předměty a texty k nim. Mnohdy jde o dokumentaci případů, k nimž došlo po vzniku Kriminalistického kabinetu.³⁰⁾ Z písemného materiálu nemohou být opomenuty ani obsáhlé složky k přestavbě kriminalistického kabinetu. Detailně vypracovaný záměr přestavby kabinetu z let 1969 – 1970, na němž se podíleli především Václav Skalický a Václav Koza, však nedošel realizace.³¹⁾

IV. Personální zajištění fungování Kriminalistického kabinetu

Kriminalistický kabinet byl institucí neveřejnou a prohlídky se konaly nepravidelně a byly i časově omezeny. Jak však vyplývá z dostupných dokumentů³²⁾, jednoho odpovědného pracovníka kabinet nejspíš už od počátku měl. Kabinet byl vybudován skupinou vedenou Bohuslavem Němcem (dále Josef Hovorka, František Kolman, Josef Červený a Václav Pokorný), na jeho přestavbě v letech 1955 až 1956 pracovali nejspíš titíž lidé – i v následujícím období je nacházíme mezi průvodci. Počty provedených skupin jednotlivými lektory napovídají jména případných správců. V následující tabulce jsou seřazeni průvodci kabinetem z hlediska časového, množství provázených skupin pak svědčí o vedoucí úloze daného pracovníka pro určité období:

(do zrušení z důvodu stěhování 7. 12. 1954)

Jméno a příjmení	První provedení	Poslední provedení	Počet provedení	Odhad možného spravování kabinetu
Bohuslav Němec	16. 6. 1954	21. 10. 1954	13	
Josef Červený	28. 6. 1954	16. 9. 1954	35	
Josef Hovorka	1. 7. 1954	4. 12. 1954	84	16. 6. 1954 – 7. 12. 1954
Václav Pokorný	6. 11. 1954	4. 12. 1954	12	

úklidem a zpětným instalováním (od 17. listopadu do 7. prosince). Podobně byl kabinet uzavřen od 20. ledna do 28. února v roce 1964 – tentokrát z důvodu instalace ústředního topení.²⁷⁾ Snad i ve spojení s dobovými událostmi v Československu nefungoval kabinet ani od 25. června do 17. září roku 1968. Poslední

Kabinetem provázeli i další zaměstnanci Kriminalistického ústavu, ale jen ojediněle (Kadlec, Kořen, Burgr, Vichr, Urban, Holoubek, Svoboda, Gargela). Přes jasnou převahu prohlídek s Josefem Hovorkou je pravděpodobné, že v tomto období kabinet správce neměl a byl formálně veden Bohuslavem Němcem.

²³⁾ NĚMEC, Bohuslav: X. výročí..., s. 343 – 352. Sborník byl dostupný pouze odborníkům z řad policistů a kriminalistů.
²⁴⁾ BURGR, Josef: Kriminalistický kabinet. I–XII. *Ahoj na sobotu*, roč. I, č. 20–31.
²⁵⁾ Jedná se zejména o příspěvek Stanislava Doležalíka do Kriminalistického sborníku v roce 1988. DOLEŽALÍK, Stanislav: Kabinet pokrokových zkušeností v činnosti VB na Kriminalistickém ústavu Veřejné bezpečnosti. *Kriminalistický sborník* 8, 1988, s. 379 – 381.
²⁶⁾ Dle pamětní knihy byl však výklad návštěvám ze zahraničí a významnějším návštěvníkům československým poskytován.
²⁷⁾ Topení však bylo instalováno pouze v II. poschodí a v kabinetu proběhly v této době čtyři návštěvy, pouze v omezenějších prostorách.
²⁸⁾ Veškeré uváděné informace jsou uvedeny ve dvou pamětních knihách, přinášejících soupis návštěv. *Pamětní kniha – kniha návštěv*, 16. června 1954 – 7. 11. 1968. Studijní sbírka Muzea Policie ČR. *Pamětní kniha – kniha návštěv*, 1. ledna 1969 – 21. 3. 1970. Studijní sbírka Muzea Policie ČR. Poslední návštěva tak proběhla již po faktickém uzavření kabinetu.
²⁹⁾ Ve sbírkách nenalzáme až na vzácné výjimky panely jako celek, ale pouze texty a fotografie z panelů odstraněné. *Fotografická dokumentace panelů Kriminalistického ústavu* (1973?). Studijní sbírka Muzea Policie ČR.
³⁰⁾ Hlavním příkladem je jistě prezentace násilné trestné činnosti Václava Mrázka z let 1951 až 1956. Dalším případem je např. „bytařina“ Františka Fejkla (zadržen 16. 10. 1956) či různé druhy rozkrádání (případy z let 1957 – 1961). Za zmínku stojí i dokumentace předstíraného vyloupení z Rimavské Soboty v roce 1958.
³¹⁾ Studijní materiál je uložen v Muzeu Policie ČR. Jedná se písemnosti „Plán přestavby kriminalistického kabinetu“ a „Návrh ideového námětu na novou výpravu kriminalistického kabinetu“.
³²⁾ Pamětní knihy, vedené od roku 1954 do roku 1970, a také výše zmiňovaný „Plán přestavby kriminalistického kabinetu“ (více rkp. viz prameny).

(od 29. 6. 1955 do přerušení psaní 7. 11. 1968 až 31. 12. 1968 a přechodu k nové pamětní knize)

neveřejný, jako zařízení, které „...*má svoje důležité místo a význam pro školení a doškolování pracovníků Veřejné bezpeč-*

Jméno a příjmení	První provedení	Poslední provedení	Počet provedení	Odhad možného spravování kabinetu	období
Václav Pokorný	1. 7. 1955	28. 4. 1962	244	29. 6. 1955 – 31. 12. 1958	
Bohuslav Němec	10. 9. 1955	13. 6. 1967	82		
Chylik	6. 10. 1956	29. 2. 1962	41		
Čermín	15. 2. 1958	7. 6. 1966	38		
Vokurka	25. 6. 1958	5. 2. 1963	38	1. 1. 1959 – 31. 10. 1959	
Josef Červený	8. 12. 1958	5. 10. 1967	773	1. 11. 1959 – 31. 7. 1967	
Chodora	10. 11. 1962	6. 5. 1968	25		
Urik (?)	7. 6. 1967	7. 11. 1968	134	1. 8. 1967 – 31. 12. 1968	

I v této hlavní etapě existence Kriminalistického kabinetu bylo průvodců víc – např. znovu Hovorka, Burgr, Holoubek a Gargela, nově pak Bureš, Chmelík, Šíma ad. – uvádění však jsou jen ti, kteří prováděli více než dvacetkrát.

(od 1. 1. 1969 do zavření kabinetu 17. 3., resp. 20. 3. 1970)

*nosti.*³³⁾ Tomuto faktu odpovídaly typově též skupiny návštěvníků. Rámcově je možné je rozdělit na několik druhů. Nejpočetněji byly zastoupeny skupiny příslušníků oddělení VB, jednotlivé správy MV a studující příslušných škol. Těmto návštěvám byly často promítány i filmy s bezpečnostní tematikou – první záznam o promítnutí dokumentu je datován k 7. dubnu 1960.³⁶⁾

Jméno a příjmení	První provedení	Poslední provedení	Počet provedení	Odhad možného spravování kabinetu	období
Václav Koza	21. 1. 1969	28. 8. 1969	41	1. 1. 1969 – 31. 8. 1969	
Václav Skalický	31. 10. 1969	21. 3. 1970	16	1. 9. 1969 – 17. 3. 1970	

Několikrát opět provedli Urik, Burgr, Skácel, Chodora či Čermín. Poslední údobí kabinetu je charakterizováno snahami o vytvoření nové koncepce kabinetu. Dvojice Koza-Skalický vypracovává dokonce ještě před zrušením kabinetu v březnu 1970 již zmiňovaný návrh na reinstalaci, s přibližným datem otevření v roce 1973. Kabinet však i vzhledem k prostorovým omezením v 70. letech otevřen nebyl (o době plánů na přestavby je pojednáno na jiném místě tohoto článku).³³⁾

Uvedené tabulky jsou až na poněkud nejasnou situaci v roce 1959 vhodným materiálem pro odhad osoby, která měla za kabinet hlavní zodpovědnost. Vývoj šel pravděpodobně po ose Hovorka – Pokorný – Bokurka – Červený – Urik – Koza – Skalický. Vyzdvihnout je třeba především působení Josefa Červeného, který kabinetem prováděl v neuvěřitelných 773 případech.³⁴⁾

V. Návštěvníci a návštěvnost Kriminalistického kabinetu

Již několikrát bylo zmiňováno, že kabinet byl vybudován jako

Časté bylo představování kabinetu zahraničním návštěvám – mohl snad působit jako jakási výkladní síň československé kriminalistiky. Zahraniční hosty seznamoval s instalací povětšinou Bohuslav Němec – jednalo se o návštěvy oficiální a Němec díky svému postavení, ale i odbornosti, byl samozřejmou volbou. Výpravy byly ze zemí východního bloku (SSSR, NDR, Polsko, Maďarsko, Bulharsko), ale i ze zemí poněkud exotických, ale politicky směřujících obdobně (Čína, Kambodža, Guinea, Kuba, Mali, Mongolsko, Uganda, Alžírsko, Keňa, Zanzibar, Tanzanie). Do kabinetu měli v některých případech přístup i odborníci z oborů kriminalistice blízkých. Kromě soudních lékařů, antropologů, studentů medicíny a studentů práv navštívili kabinet prokurátoři, soudci, příslušníci lidových soudů či milicionáři. Nejzajímavější návštěvy byly vzhledem k orientaci kabinetu z řad zástupců tisku, rozhlasu a televize. Předpokládaná uzavřenost tak neplatila docela. Zápisy o návštěvě skupin novinářů nacházíme téměř po celé období existence kabinetu, konkrétně uvedeni jsou redaktori Rudého práva, Mladé fronty, Děčínska a Stráže vlasti.³⁷⁾ Ojedinělá je návštěva rozhlasu,³⁸⁾ o to víc překvapí poměrně „častá“ přítomnost televize. Až na krátkou repor-

³³⁾ Zůstává otázkou, nakolik měl postupný úpadek kabinetu a zmenšování prostor pro jeho umístění souvislost s odchodem Bohuslava Němce z vedení Kriminalistického ústavu (vedl jej v období 12. 12. 1958 – 31. 1. 1969). Připomeňme, že Bohuslav Němec byl hlavní postavou skupiny, která prakticky Kriminalistický kabinet v roce 1954 vybudovala).
³⁴⁾ Počet je překvapivý z důvodu nepravdělných prohlídek kabinetu a jeho nepřístupnosti veřejnosti.
³⁵⁾ NĚMEC, Bohuslav: X. výročí..., s. 345.
³⁶⁾ Studijní sbírka Muzea Policie ČR. Informace o promítaných filmech lze získat z pamětních knih návštěv (viz prameny), které jsou neocenitelným zdrojem pro sepsání této kapitoly. Promítány byly např. filmy Mrázek, Technika a zločin, Místo činu, Důvěra či Vyšetřování I, II.
³⁷⁾ Novináři se v kabinetu objevili v letech 1955-1956, 1958, 1961, 1963-1966, 1969. Žádný z konkrétních článků, které mohly vzejít z těchto návštěv, nebyl dohledán.
³⁸⁾ Zaměstnanec Čsl. rozhlasu navštívil kabinet 11. 11. 1964.

táž Armádního filmu není dnes ale pravděpodobně jiná nahrávka dochována.³⁹⁾

Pozoruhodný je záznam o návštěvě zástupců Svazu spisovatelů, stejně jako konkrétní návštěvy spisovatelů Rudolfa Kalčíka a Adolfa Branalda. U obou autorů byly návštěvy zjevnou přípravou pro další literární tvorbu.⁴⁰⁾ Do kabinetu zavítali též zaměstnanci nově založeného Muzea Pohraniční a Vnitřní stráže a překvapivě i dva divadelní soubory – z Realistického divadla a z divadla Na zábradlí.⁴¹⁾

Poctivě vedené poznámky k návštěvnosti Kriminalistického kabinetu naznačují jeho význam pro zvyšování znalostí příslušníků bezpečnosti. Mezi lety 1954–1970 navštívilo kabinet přes 40 tisíc návštěvníků! Z následující tabulky je možno vyčíst, že návštěvnost kulminovala v letech 1965–1967, paradoxně těsně před postupným úpadkem a poté zániku této jedinečné prezentace.

Neopominutelným materiálem k problematice návštěvnosti a návštěvníků v kabinetě je na závěr pár krátkých poznámek z *Pamětní knihy* – v evidenci pro rok 1954 v ní nacházíme zmínky o přístupu některých skupin do sbírek pornografie, umístěných v té době v Kriminalistickém ústavu. Sbírkové předměty nebyly oficiální součástí kabinetu, tvořily jakési malé samostatné „muzeum“. Zájemci o prohlídku sbírky pornografie museli splňovat jednu z dvou podmínek – být náčelníky nebo vzácnou zahraniční návštěvou.⁴²⁾

VI. Umístění kabinetu v rámci komplexu v Bartolomějské ulici

Lokace kriminálních muzeí, existující před založením Kriminalistického kabinetu, není v literatuře nikde přesněji uváděna. Jako místo nejstaršího zmiňovaného c. k. policejního muzea je uváděna stará věž policejního ředitelství – sbírky do ní byly přestěhovány po roce 1912.⁴³⁾ Kisch naznačuje uspořádání muzea v několika větách, ovšem velmi nejasných.⁴⁴⁾ V povídce Jiřího Marka „Atrapy“ je policejní muzeum (nejspíš totéž) zmiňováno také. V humorném příběhu o dynamitových náložích je napovězeno umístění sbírek bohužel opět nezřetelně, ale podobně: „...dole usoudili, že je škoda takovou věc vyházovat, a protože se zřizovalo nahoře u pudy něco jako kriminalistické muzeum, tak tam ty atrapy strčili...“. V povídce je uveden i správce muzea: „...starý Příhoda – ten, co dostal ve službě takové revma, že nebyl k ničemu, a proto byl ustanoven kustodem v tom našem muzeu...“.⁴⁵⁾

Poněkud určitěji naznačuje umístění policejního muzea Němec. Nacházelo se snad na rohu ulice Karoliny Světlé a Národní třídy v budově pražského ředitelství státní policie u Všeobecné kriminální ústředny.⁴⁶⁾ Přes téměř válkou zničené sbírky začala již na podzim roku 1945 Kriminální ústředna v Bartolomějské ulici č. 10, budovat muzeum nové. Bylo umístěno v půdních traktech této budovy, ovšem uspořádání a prezentace předmětů odpovídala plně době dřívější. Renovačních prací se ujal pracovníci Kriminalistického ústavu HSVB v roce 1952 a v totožných prostorách tak mohl být 16. června 1954 slavnostně otevřen Kriminalistický kabinet.⁴⁷⁾ O podobě prostor, resp. rozvržení sbírkových před-

Rok	Počet exkurzí	Počet osob	Počet hodin
1954	148	1936	349
1955	55	1408	114
1956	72	2365	135
1957	85	1958	187
1958	89	2435	175
1959	62	1886	130
1960	108	2226	207
1961	117	2115	255*
1962	117	2185	261*
1963	124	1772	303*
1964	126	2170	338*
1965	208	4758	587*
1966	149	4462	448*
1967	145	4241	433*
1968	75**	2738**	246*,**
1969	69	1855	163
1970	9	279	17*
Celkem	1758**	40789**	4348*,**

* zaokrouhleno dolů
** bez prosince 1968

³⁹⁾ Zástupci Armádního filmu natáčeli v kabinetu nejspíše 3. 10. 1961, Čsl. televize se v kabinetu objevila 14. 3. 1962 a znovu 28. 5. 1963. Vedení televize navštívilo kabinet 24. 1. 1961.

⁴⁰⁾ Skupina ze Svazu spisovatelů shlédla expozici 18. 4. 1961. Kalčík byl snad kabinetem inspirován pro některý soubor povídek z Bartolomějské ulice z 60. let, Branald pak možná pro knihu *Dávod k zabít* z roku 1969.

⁴¹⁾ Muzejníci dne 30. 7. 1965, divadelníci 21. 11. 1957 a 19. 2. 1960.

⁴²⁾ Pornografické muzeum je připomínáno pamětníky i v dalších letech. Některé ze sbírkových předmětů se též ocitly ve fondech Muzea Policie ČR (ve sbírkách fotografií muzea jsou dokonce některé záběry kabinetu pornografie dokumentující). 14. 10. 1954 byly sbírky pornografie zapečetěny.

⁴³⁾ Původní umístění známo není.

⁴⁴⁾ Jde zejména o věty „...nade dveřmi do první musejní místnosti...“, „...místnost ve druhé patře...“. KISCH, Egon, Ervín: *Pražský...*, s. 272, 275. Muzeum je některými autory situováno do budovy č. 4 v Bartolomějské ulici. MACHUTOVÁ, Marcela: *Okénko do dějin kriminalistiky*, [on-line] [2008-09-29]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/okenko-do-dejin-kriminalistiky.aspx>

⁴⁵⁾ V povídce je i zajímavá zmínka o typu návštěvníků – „...návštěvníci nebyli žádní nezkušení lidé, byli obyčejně od řemesla, četníci nebo tu a tam novináři, ale někdy se tak přihodilo, že s takovou delegací šla ženská...“. MAREK, Jiří: *Panoptikum starých kriminálních příběhů*. Praha: Československý spisovatel, 1974, s. 49 – 50.

⁴⁶⁾ Je snad možno ponechat stranou Kriminální muzeum četnické v Karmelitské ulici, Kriminální muzeum při Zemském soudu trestním či Kriminologický ústav při Právnické fakultě Univerzity Karlovy, stejně jako sbírky německé kriminální policie, o jejichž umístění však nejsou zprávy.

⁴⁷⁾ Srov. III. kapitolu tohoto příspěvku, *Kriminalistický kabinet – prameny a literatura*.

měťů nemáme bohužel záznamy. Kabinet byl již v roce 1955 uzavřen, avšak pouze z důvodu přestěhování do lépe vyhovujících místností ve středním traktu komplexu budov v Bartolomějské ulici.⁴⁸⁾ Uvádění místa kabinetu v Bartolomějské ulici je však nejspíše nepřesné – dostupné aktuální plány podlaží, ve kterých byl kabinet umístěn, uvádí adresu Na Perštýně 9/11.⁴⁹⁾

Kabinet byl rozvržen do čtyř místností – v druhém patře budovy byl velký sál, věnovaný prezentaci majetkových trestných činů, v třetím patře nad ním stejně velká místnost, tentokrát s vitrinami a panely se vztahem k hospodářské trestné činnosti. Čtvrté patro přinášelo informace o kriminální činnosti proti životu, zdraví, svobodě a důstojnosti člověka. Prezentace přímo sousedila s poslední místností kabinetu – místem činu.⁵⁰⁾ Ve studijních materiálech k přestavbě Kriminalistického kabinetu z roku 1970 je v pátém patře dále uváděn kabinetu příslušný archiv, ve čtvrtém dílna, v prvním pak kuchyně, se kterou navrhovatelé přestavby počítají pro instalaci. Havarijní situace (pro kabinet) z tohoto roku, kdy byly z důvodu přemístění dvou nových pracovišť do prostor expozice sbírky přestěhovány do jedné místnosti ve třetím patře, měla všechny tyto obtíže vyřešit.⁵¹⁾

K nové instalaci nedošlo, sbírky dokumentující jednotlivé případy byly předány a převezeny do nově vznikajícího Muzea SNB a vojsk MV v únoru a březnu 1973 za asistence dlouholetého průvodce kabinetem, Josefa Červeného.⁵²⁾ Myšlenka kabinetu byla oživena až téměř po deseti letech – v listopadu roku 1982 bylo na poradě náměstků MV ČSSR, ČR a SR rozhodnuto vybudovat kabinet nový. Tzv. Kabinet pokrokových zkušeností byl zpřístupněn 28. 2. 1986 ve dvou místnostech v prvním a druhém patře. Umístění kabinetu odpovídalo době předchozí či lépe řečeno částečně plánům z roku 1970. V prvním patře nahradil kabinet jídelnu a kuchyň (?), druhé patro patřilo sbírkám od roku 1955. Ve stejných místnostech se nachází kabinet i dnes, po roce 1989 byla odevzdána pouze slovenská část sbírek a kabinet dle možností doplněn. Dnes slouží též jako konferenční místnost.⁵³⁾

VII. Sbírky Kriminalistického kabinetu

Sbírky kriminalistického kabinetu a jejich prezentaci je nutno pojímat jako živou, neustále se obměňující prezentaci, jak je ostatně uvedeno ve všech dostupných materiálech. Němcovo srovnání muzea a kabinetu není sice z dnešního pohledu přesné, ovšem v 60. letech 20. století požadovaná dichotomie statická vs. dynamická do jisté míry platila.⁵⁴⁾ Pohyb ve sbírkách kabinetu či lépe změny v expozici kabinetu je vskutku obtížné sledovat, přestože některé z písemností o převodu nových předmětů jsou ve sbírkách Muzea Policie ČR dostupné. Avšak ani z nich není možné samozřejmě vyčíst období zařazení do expozice. Naznačené téma se tak jeví jako zčásti řešitelné pouze na základě pohovoru s některým z pamětníků, jak je ostatně naznačeno v závěru tohoto příspěvku.

Ke stručnému popisu sbírek postačí tři základní práce – Němcova z roku 1964, Burgrova, publikovaná v roce 1969, a ideové náměty nové podoby kabinetu od dvojice Skalický-Koza (1969–1970).⁵⁵⁾

Shrnující článek k desetiletému působení Kriminalistického kabinetu od Bohuslava Němce z června roku 1964 jasně přináší zprávy o prostorovém uspořádání sbírek i jejich obecný popis. Autor píše, že „celková plocha kriminalistického kabinetu včetně pracovních místností činí 384 m²“ a kabinet je umístěn ve dvou větších a dvou menších místnostech. S největší pravděpodobností, jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, se v tomto období nacházel ve druhém, třetím a čtvrtém patře, i když toto tvrzení je možno určitými okolnostmi zpochybnit.⁵⁶⁾ Přestože je dnešní podoba kabinetu směřována k prezentaci kriminalistických technik, na které byl kladen ostatně důraz i při návrzích na reinstalaci v roce 1970, „starý“ kabinet byl postaven především na prezentaci trestné činnosti jednotlivých případů. Expozice v jádru sestávala z popisu tří druhů trestné činnosti a ukázky situace na místě činu včetně postupu při jeho zajišťování.

Němec první ze sálů přisuzuje dokumentaci hospodářských trestných činů. Místnost, zaplněná 38 panely a 14 vitrinami (stolovými – Němec nezmiňuje 5 vitrin vertikálních) přináší „různé způsoby tr. činnosti hospodářského charakteru, např. v melioraci, při těžbě dřeva, spekulaci a pašování...“. Prezentované případy v této místnosti mají vcelku logicky často politický charakter – přímo je zmiňován např. „boj proti ekonomické základně býv. vykořisťovatelů“. Vitřiny a panely, jak je zjevné z připojeného půdorysu v obrazové dokumentaci příspěvku, jsou umístěny pouze po obvodu a střed prostoru vyplňují židle – sál působil též jako promítací místnost. Promítané byly nejčastěji dokumenty Technika a zločin, Vyšetřování I. a II. a reportáž o případu Mrázek.⁵⁷⁾

Druhý expoziční prostor byl věnován majetkovým trestným činům – bohatě zastoupeno bylo padělatelství, byly rozpracovány obory mechanoskopie (případy různých typů vloupání do objektů a použitých nástrojů), balistiky (identifikační metody a ukázky primitivních zbraní) a pyrotechniky (manipulace s výbušninami, výbušné nástrahy a pekelné stroje). Možnosti výstavního pojetí využili vystavovatelé téměř dokonale, výstavní fundus zdaleka nezaostával za tehdejšími stavem v oblasti prezentace v muzeích. Omluvitelná je v tomto kontextu i poměrná „hutnost“ vitrinových sestav ve středu výstavního sálu.

Menší třetí skupina představených předmětů spadala pod doklady trestných činů proti životu, zdraví, svobodě a důstojnosti člověka. Výstavně se tyto exponáty jeví jako nejvděčnější, seznámit se bylo možné s dokumentací několika brutálních vražd či komplikovaných sebevražd. Dalším tématem byl zde obor identifikace osob (na příkladech z oblasti daktyloskopie, biologie, odlévání posmrtných masek a trasologie). Konkrétní exponáty Němec ve své práci neuvádí.

Místo činu v tomtéž poschodí expozici uzavíralo. Účel byl jasný – seznámit mladé policisty a kriminalisty s problematikou práce na místě činu, technickými pomůckami, zajišťováním stop atd. Prostor byl doplněn i několika panely s pojednáním daného okruhu otázek.

Rozsáhlé vyprávění o Kriminalistickém kabinetu a stavu jeho sbírek se postupně od 21. srpna 1969 do 6. listopadu 1969 objevovalo na stránkách „týdeníku pro weekend“ *Ahoj na sobotu* díky Josefu Burgrovi.⁵⁸⁾ Bůgr měl pro sepsání seriálu ty nejlepší pod-

⁴⁸⁾ Veškeré uvedené informace o období po roce 1945 přináší NĚMEC, Bohuslav: X. výročí..., s. 344.

⁴⁹⁾ Plány podlaží budovy Na Perštýně 9/11 byly prostudovány s laskavým svolením zaměstnance Kriminalistického ústavu. *Stavební plány, Na Perštýně 9/11, 1. patro*. Kriminalistický ústav Praha. Studijní sbírka Muzea Policie ČR, kopie pro studijní potřeby. *Stavební plány, Na Perštýně 9/11, 2. patro*. Kriminalistický ústav Praha. Studijní sbírka Muzea Policie ČR, kopie pro studijní potřeby. *Stavební plány, Na Perštýně 9/11, 4. patro*. Kriminalistický ústav Praha. Studijní sbírka Muzea Policie ČR, kopie pro studijní potřeby.

⁵⁰⁾ V roce 1970 bylo rozhodnuto, že bude místo činu zrušeno a nabídnuto některé z policejních škol. Podle dobových záznamů bylo přesunuto do školy v Pardubicích s představou plného využití pro školní výuku. Srov. *Plán přestavby kriminalistického kabinetu*. Studijní sbírka Muzea Policie ČR (více rkp. viz prameny).

⁵¹⁾ Tyto informace jsou uvedeny ve studijních materiálech *Návrh ideového námětu na novou úpravu kriminalistického kabinetu a Plán přestavby kriminalistického kabinetu* (více rkp. viz prameny). Vynikající náčrty prostor kabinetu přináší v roce 1964 Němec. Ve svém článku však neuvádí existenci archivu ani dílny kabinetu. NĚMEC, Bohuslav: X. výročí..., 344, 345, 352.

⁵²⁾ *Dohoda o provedení práce mimo pracovní poměr*. OHZ ETS FMV oddělení správy budov a Josef Červený, č. j. M-379/HO-6-73. 19. února 1973. Studijní sbírka Muzea Policie ČR, kopie pro studijní potřeby.

⁵³⁾ Informace o Kabinetu pokrokových zkušeností a dalších osudech sbírek přináší DOLEŽALÍK, Stanislav: Kabinet..., s. 380 a dále např. *Kabinet KÚP*, nedat. rkp.

⁵⁴⁾ Srov. NĚMEC, Bohuslav: X. výročí..., s. 344.

⁵⁵⁾ Již na více místech citované, NĚMEC, Bohuslav: X. výročí..., s. 343 – 352. BURGR, Josef: Kriminalistický kabinet. I-XII. *Ahoj na sobotu*, roč. I, č. 20 – 31. *Návrh ideového námětu na novou úpravu kriminalistického kabinetu a Plán přestavby kriminalistického kabinetu* (více rkp. viz prameny).

⁵⁶⁾ Dnešní kabinet je umístěn pouze v prostorách prvního a druhého patra. Bůgr též píše nejasně o prohlídce dvou pater (přesto popisuje všechny části expozice, uváděné Němcem).

⁵⁷⁾ Tak lze alespoň usuzovat z *Pamětních knih*, uložených ve studijních sbírkách kabinetu.

⁵⁸⁾ Seriál byl uveřejněn v roce 1969 v I. ročníku časopisu v číslech 20 – 31.

mínky – stal se reportérem týdeníku, byl zaměstnancem Kriminalistického ústavu a i sám kabinetem několikrát provázel. Velikou výhodou byla autorovi i schopnost napsat poutavý příběh, vhodný i pro čtenáře-laika, což ostatně dokázal i v několika dalších pracích.⁵⁹⁾

Ve dvanácti pokračováních jsou poměrně detailně popsány sbírky, představené v kabinetě – oproti Němcovu článku je zde pozornost zaměřena na již o pět let starší expozici a jsou též uváděny a rozepisovány jednotlivé případy. Burgrův popis je vyčerpávající a nezbyvá než se pro potřeby tohoto příspěvku omezit pouze na letmý uvedení probíraných výstavních celků.

Procházka kabinetem začíná na místě činu, považovaném za těžiště celé prezentace kriminální, resp. kriminalistické problematiky. Ve stejném patře jsou pak popisovány i násilné trestné činy – kromě ukázek primitivních vražedných nástrojů a upozornění na prezentaci případů kuriózních sebevražd či posmrtných masek (mimo jiné i K. H. Frank a Daluge) jsou vyprávěny i příběhy vražd v kriminalistických kruzích dostatečně známých (Mrázek, Wiczorek, Papež). Obzvláště případům „Mrázek“ a „Wiczorek“ byl v expozici věnován dostatek místa. Podrobně se správci kabinetu věnovali i dalšímu z vražd, Hubertu Pilčíkovi (prezentace je doplněna i speciálně zhotoveným přístrojem na věznění) nebo vraždou v Ervěnic. Zmíněn je Burgrem i poměrně známý případ „Herta Čermínová“ stejně jako jistě ve své době působivé ukázky kostrového nálezu, mumifikované mrtvolky, či dokonce letité adipocirované, hnílobou napadené mrtvolky.⁶⁰⁾

Pouze jedna kapitola (osmá) byla věnována problematice hospodářských trestných činů – snad i z důvodu, že u probírané trestné činnosti nebylo možné očekávat větší zájem ze strany čtenářstva. Situace je výstižně popsána slovy: „Rozkrádání, spekulace a příživnictví patří ve společenské škodlivosti na přední místo před mnohé klasické kriminální činy. Přesto není ve veřejnosti dost „populární“ a pro svoji obtížnost neláká ani kriminalisty. Ostatně to dokazuje i „chudoba“ tohoto oddělení v kriminalistickém kabinetu.“⁶¹⁾ Jeden z prezentovaných případů ale zmiňme – neobyčejně rozsáhlé rozkrádání ve Státní bance československé, na kterém se podílelo 23 pachatelů a škoda byla vyčíslena na 10 milionů korun.

Velkou pozornost věnoval pisatel též padělatelství – byly k tomu také v kabinetě dostatečné podklady. Padělání a pozměňování patřila velká část sálu s majetkovými trestnými činy. Padělky různých typů měn, pozměňování občanských průkazů i velmi amatérskými způsoby, pokusy o napodobení slavných malířských děl. Kabinet přinášel několik plných vitrin i zasklených panelů takových záležitostí. Nejzajímavější byla jistě rodina Hrdinova, resp. otec a syn, působící již od roku 1934. Padělali snad vše, co mělo v našem státě v té době nějakou hodnotu, od lístků na sportovní utkání, přes aršky poštovních známek, cestovní pasy, víza až po potravinové lístky z počátku let padesát-

„Muzeum pornografie“ při Kriminalistickém ústavu, 1954 (?)

tých. Jejich „práce“ měly vysokou úroveň – oba dva byli tiskaři vynikajících kvalit.

Ve stejné místnosti se návštěvníci jistě podívovali nástrojem kasařů, přestože hasáky, páčidla a vrtáky již nebyly v dané době příliš aktuální – ovšem nezmínit v této souvislosti zastoupení prvo-republikového krále kasařů Josefa Koudely v expozici by bylo nespravedlivé. Na kasaře volně navazovala problematika tzv. „bytařů“, tedy specialistů na vykrádání bytů. Tři dokumentované případy zaujmou především neobyčejnou šíří záběru – vždyť na kontě pachatelů zůstalo vždy okolo jednoho sta bytů! Kasařsko-bytařská část je zpracována v rámci obecného pojednání o mechanoskopii.

Na závěr rekapitulace Burgrova výčtu nelze zapomenout na čtyři doklady tzv. fingovaček, předstíraných trestných činů. Nejdůmyslnějším se jeví nápad předstírání napadení psy, pobíhajícími parkem bez náhubků, a následné vymáhání odškodného na jejich pánech. Pachatel si za tím účelem vyrobil zařízení, pracující na principu jakési psí zubní protězy tak, že šlo dosáhnout stejně vypadajícího poranění jako od psa. Roztržené kalhoty a otisk „zubů“ mu pak byly důkazem před majitelem psa, že je poškozen. Ten zpravidla rád, v obavě před problémy, zaplatil požadovaný obnos.⁶²⁾

Směřování a tendence k doplnění a přestavbě kabinetu jsou dobře vysledovatelné v návrhu ideového námětu a přestavby kabinetu, který byl diskutován na půdě Federální kriminální ústředny zhruba od května 1969 do září roku následujícího.⁶³⁾ Zatímco první z aktérů, Václav Koza, se do července 1969 snažil prosadit ideový námět na přestavbu, Václav Skalický byl již v druhém období konkrétnější a předkládal přímo plány přestavby, úpravy panelů a úpravy výstavních místností. Jeden z finálních návrhů byl dokonce doplněn detailním půdorysným zpracováním předpokládané expozice.

Celé dění kolem kabinetu v roce 1969 ve stručnosti vystihuje Kozovo konstatování z 31. května 1969, že „...v dnešním stavu

⁵⁹⁾ Josef Burgr po nuceném odchodu z Kriminalistického ústavu publikoval pod pseudonymem Jan Votava v Zemědělských listech, po roce 2000 mu zatím vyšlo několik knížeček – *Písmo odhaluje osobnost* (2001), *Z policejní brašny* (2005), *Kriminální historky majora Zahradky* (2006). Uváděné je možno vyčíst z medailonu na obálce knihy BURGR, Josef: *Z policejní brašny*. Praha 2005.

⁶⁰⁾ Kostrový nálezy i adipocirovaná mrtvola byly předány v roce 1973 do Muzea SNB a vojsk MV, později na základě právních úprav pohřbeny. Ve sbírkách Muzea se dnes nalézá z kabinetu předaná mumifikovaná mrtvolka dítěte, snad autorem zmiňovaná mumifikovaná mrtvola.

⁶¹⁾ BURGR, Josef: *Kriminalistický kabinet* – VII. Supové. *Ahoj na sobotu* 26, 1969, s. 5.

⁶²⁾ BURGR, Josef: *Kriminalistický kabinet* – IX. Podivné loupeže. *Ahoj na sobotu* 28, 1969, s. 5.

⁶³⁾ Článek 1. v návrhu Statutu Kriminalistického kabinetu uváděl: „Kriminalistický kabinet je součástí Federální kriminální ústředny Ministerstva vnitra“.

však kriminalistický kabinet již nespĺhuje své poslání jako kabinet v pravém slova smyslu a má spíše museální ráz.⁶⁴⁾ Nový návrh podoby kabinetu počítal s expozicí ve čtyřech patrech a tak tomu bylo i ve všech dalších rozpracováních.⁶⁵⁾ Zajímavé je, že stejně tak se ovšem v každé nové verzi uvažovalo o kriminalistickém archivu, který měl mít funkci jakéhosi depozitáře nevystavených předmětů.

Úvahy o novém uspořádání kabinetu přinášely vizi umístění panelů seznamujících s historií kriminalistiky v prvním patře, druhé pak mělo být věnováno prezentaci expertizních činností (v rámci balistiky navíc doplněné ukázkami primitivních zbraní). Třetí patro patřilo v návrhu hospodářským a majetkovým trestným činům. Zvažováno bylo např. umístění celku o dopravních nehodách či o požárech. Čtvrté patro mělo informovat o trestných činech násilných.⁶⁶⁾ Na poradách štábu Federální kriminální ústředny předložil návrhy ke schválení Čermín a některé z připomínek byly zpracovány do konečné zprávy. Zajímavostí byl jistě požadavek proměnlivosti prezentace oblasti hospodářských trestných činů či nově formulované pojetí kabinetu jako zařízení sloužícího i k obecné popularizaci (tj. povolené měly být návštěvy zástupců sdělovacích prostředků aj.).⁶⁷⁾

Konkrétnější zpracování možností přestavby od Václava Skalického zahrnovalo především neustálé precizování technických požadavků, ale opomíjeny nebyly samozřejmě ani snahy o další zásahy do plánů budoucí expozice. Skalický zcela jasně vyloučil místo činu, které ostatně již dříve bylo nabídnuto jako celek policejním školám (nakonec bylo poskytnuto škole v Pardubicích). Od kabinetu v předkládaném návrhu očekával plnění čtyř funkcí – muzeální (uváděna na prvním místě!), propagační (i to je překvapivé), odborné doškolovací a vzdělávací a archivní. V podstatě se však nové návrhy od dřívějších výrazněji neodchýlily, expozice zůstala předpokládána do čtyř pater. V návrhu z 1. prosince 1969 se Skalický zaměřil pouze na čtvrté patro, věnované trestným činům proti životu atd.. Dřívější slovně naznačená pojetí doplnil i detailními náčrtu uspořádání dvou místností této problematice věnovaných. Za zmínku stojí, že v plánu již nebyla adipocirovaná mrtvola umístěna ve středu místnosti – tam měla stát dobová abstraktní plastika.⁶⁸⁾

Situace se pro kabinet asi poněkud změnila někdy po 17. březnu 1970, kdy byl uzavřen – v knize návštěv je jako důvod uvedena přestavba, ovšem Skalický už v červenci téhož roku v novém návrhu uspořádání kabinetu napsal: „...v poslední době byla do místností Kriminalistického kabinetu přemístěna dvě nová praco-

Kriminalistický kabinet – sál pro prezentaci majetkových deliktů, 1964

viště, byly všechny exponáty vystavené přestěhovány do jedné místnosti ve třetím poschodí v budově 9a a tím byl prakticky Kriminalistický kabinet uzavřen pro veškeré návštěvníky.⁶⁹⁾ Správce kabinetu navrhoval upravit tedy expozici alespoň pro jedno patro a ostatní předměty uložit. K násilným trestným činům doporučoval instalovat případy Mrázek, Bednařková, Pilčík, Černínová a Bejbl spolu s ukázkami vražedných nástrojů. Z hospodářských trestných činů jasně upřednostnil panel o rozkrádání v bance (další dva případy měly být ještě vybrány) a uvažoval i o Koudelovi (kasařství), Hrdinovi (padělatelství), dopravní nehodě z Vrba pod Pradědem nebo vitrinách se zbraněmi.

Ve sbírkách Muzea Policie ČR je dochován ještě plán nové úpravy panelů, který vznikl o téměř dva měsíce později a jsou v něm ještě rozebírány zmíněné případy Černínová, Bejbl, Pilčík a nově i Rozehnal či Weisová.⁷⁰⁾ Další okolnosti, vyústějící v konečné rozhodnutí přesunout sbírky kabinetu do Muzea SNB a vojsk MV (dnes Muzeum Policie ČR) nejsou známy. Prvním dochovaným dokladem je dohoda o provedení práce mezi Josefem Červeným a oddělením správy budov FMV, uzavřená ve věci odborné pomoci ve věci převozu exponátů z kabinetu do muzea. Byla uzavřena 19. února 1973⁷¹⁾ – 11. dubna 1973 již je přijat seznam přebíraných věcí.⁷²⁾ Z tohoto soupisu je možno si udělat alespoň rámcovou představu o stavu sbírek v kabinetu na začátku roku 1970.

Z násilných trestných činů bylo předáno množství nástrojů sečných, řezných, bodných, tupých nebo boxerů bez bližšího určení.

⁶⁴⁾ KOZA, Václav: *Návrh ideového námětu na novou úpravu kriminalistického kabinetu*. Ministerstvo vnitra, Federální kriminální ústředna, Kriminalistický kabinet, 31. května 1969, 10 s.. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

⁶⁵⁾ Expozice ve IV. patře měla ve srovnání s Němcovým popisem z roku 1964 z větší části zůstat (v pozdějších návrzích se již nepočítá s místem činu), III. patro bylo zamýšleno původně pro prezentaci majetkové trestné činnosti, II. patro pro hospodářskou trestnou činnost a nově i I. patro pro stručné uvedení do historie. Ve II. a III. patře měly být též prezentovány kriminalistické techniky.

⁶⁶⁾ Panely měly mít všechny nejvýznamnější případy – Dudek, Vranská, Čubříková, Bezdek, Svoboda, Mrázek, Bejbl ad. Bylo plánováno i oživení středu místnosti „adipocirovanou“ mrtvolou. KOZA, Václav: *Ideový návrh na přestavbu kriminalistického kabinetu*. Praha 10. července 1969, 8 s.. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

⁶⁷⁾ Zápis z porady štábu konané v pondělí 28. července 1969. Federální kriminální ústředna, Praha, 28. července 1969, 4 s. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

⁶⁸⁾ SKALICKÝ, Václav: *Plán přestavby kriminalistického kabinetu*. Ministerstvo vnitra ČSSR, Federální kriminální ústředna, Praha, 1. 12. 1969, 12 s. + 7 obr. příl.. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

⁶⁹⁾ SKALICKÝ, Václav: *Návrh na prozatímní uspořádání Kriminalistického kabinetu*. Federální kriminální ústředna, Kriminalistický kabinet, Praha 24. července 1970, 2 s. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

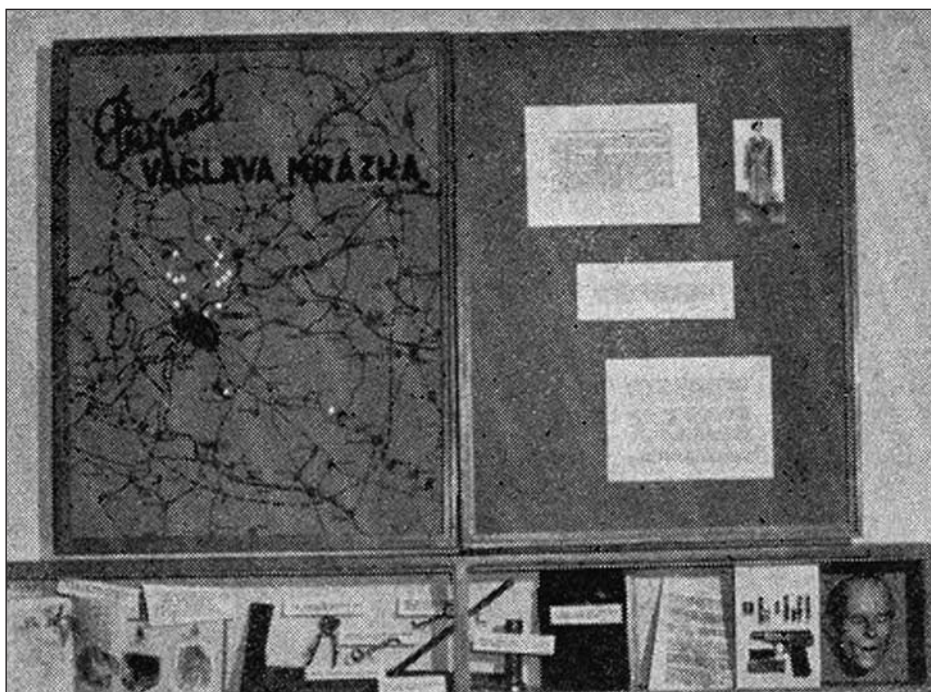
⁷⁰⁾ SKALICKÝ, Václav: *Plán nové úpravy panelů*. Federální kriminální ústředna, Kriminalistický kabinet, Praha 7. září 1970. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

⁷¹⁾ Dohoda o provedení práce mimo pracovní poměr. OHZ ETS FMV oddělení správy budov a Josef Červený, č. j. M-379/HO-6-73. 19. února 1973. Studijní sbírka Muzea Policie ČR, kopie pro studijní potřeby.

⁷²⁾ Spis nese název „Převzetí sbírek z kriminalistického Muzea FKÚ“ (sic!), podnázev pak zní již správněji „Seznam věcí převzatých z bývalého Kriminalistického kabinetu FKÚ“. *Převzetí sbírek z kriminalistického Muzea FKÚ*, č. j. 96/73 (?), Praha 11. 4. 1973, 19 s.. Nabývací doklad.

Kriminalistický kabinet – místo činu, 1964

Kriminalistický kabinet – sál věnovaný trestné činnosti, Mrázek, 1964

Ze sebevražd nechyběl kuriózní případ Laníkův, z vražd pak samozřejmě Mrázek, Bejbl, Pilčík, Vranská, Černínová či Wiczorek a dále Netlová, Moučková, Kasan a Tajfl. Samostatně přijímanou skupinou byly exponáty, dokumentující mravnostní trestné činy, o nichž se v jiných materiálech příliš nepíše. U majetkových trestných činů bylo mezi předávanými předměty bohatě zastoupeno kasařské náčiní stejně jako nástroje bytařů. Došlo též k přijetí

⁷³⁾ Dnes v expozici muzea nalézáme např. dokumentaci sebevraždy Laníkovy, případ Vranská, případ Mrázek, případ Černínová nebo případ Koudela spolu s ukázkami nástrojů kasařů a také některé z fotoaparátů.

celků kasařů Koudely a Fialy, stejně jako rozsáhlé dokumentace oboru mechanoskopické expertizy. Nabývané zbraně měly převážně charakter amatérský. Bylo převzato též neuvěřitelné množství materiálu, dokumentujícího padělání a pozměňování (též případy Hrdina, Švanda, Bačkovský a Kočí, Fitztun, Stříbrský a další). Rozsáhlé, avšak pouze původně na panelech pojednané, bylo připomenutí hospodářských trestných činů. Kromě záškodnictví (např. Jiruška, Jankejška, Kelo nebo Havlík) nabylo muzeum i dokumentaci případů zatajování (Halbsch, Anděl, Kobr), rozkrádání národního majetku (Pelant, Vojtíšek, Jančura, Berkovič a Müller, Vrbický) či pašování. Mezi dalšími – „jinými“ – předměty se v přijímacím protokolu nacházely např. tyto: krabice s trampskými věcmi, skříňka s chemikáliemi, potratářské nástroje, desky s hazardní hrou Gotes a též tři rozměrné exponáty – kromě zmiňované adipocírované mrtvoly i kostrový nález (snad německý voják) a skafandr kněze Škopa, podomácku dělaný za účelem přechodu státní hranice pod vodní hladinou. Jen obecně jsou zmiňovány materiály spíše dvojzsměrné povahy, např. krabice se zbytky filmů, materiály k PS VB, bedna s neprozkoumanými písemnostmi, krabice s fotomateriály, dokumentace k trestné činnosti či panel o identifikaci psacích strojů. Předány byly i cenné pamětní a záznamní knihy, z nichž vychází i mnoho informací k napsání tohoto příspěvku. O malém zájmu o problematiku prvorepublikové policie a četnictva svědčí popis některých položek, dokumentujících tuto dobu. V seznamu nacházíme formulace „6 obrazů z bývalého policejního muzea v Českých Budějovicích, staré, poškozené“, a dokonce „2 slohy starých četnických obrazů, bezcenné“.

Předměty byly ještě v listopadu roku 1973 řádně zapsány do sbírek Muzea SNB a vojsk MV, část jich byla umístěna v expozici,⁷³⁾ ostatní pak v depozitářích, spravovaných kurátorem fondu. V závislosti na tématu pořádaných výstav jsou jednotlivé předměty představovány veřejnosti. V tomto ohledu sehrává/sehrála důležitou roli i výstava „Kriminalistický kabinet 1954–1970“ pořádaná v Muzeu Policie ČR na sklonku roku 2008.

VIII. Závěr

Ač fungoval Kriminalistický kabinet ve své první fázi poměrně krátkou dobu, naznačený vývoj ukázal, že byl vskutku zařízením živým, reagujícím dle možností na aktuální dění v trestné činnosti. Sbírkové předměty, dodnes dochované, dokazují, že exponáty ve svém celku mohou být z dnešního hlediska označeny za jakousi „knihu s trojrozměrnými předměty“, zachycující zhruba období od roku 1945 až do uzavření v roce 1970.

Pojednání o historii Kriminalistického kabinetu však nebylo zdaleka vyčerpávající. Bádání v této oblasti naopak přineslo množství nových otázek, které zasluhují v budoucnu podrobnější

zpracování. Uvedení těch nejzásadnějších snad poněkud osvětlí širší tématu:

- problematika sbírkových fondů prvorepublikových muzeí a jejich převodu do nástupnických institucí a posléze i do kabinetu
- rok 1945 a manipulace se sbírkami kriminálních muzeí, důvody ničení fondů
- okolnosti shromažďování zbylých sbírek na podzim roku 1945 a založení kriminalistického muzea (zodpovědné osoby atd.)
- fungování kriminalistického muzea po roce 1945, jeho funkce, nové myšlenky, předcházející na počátku 50. let 20. století založení Kriminalistického kabinetu
- původní umístění kabinetu v roce 1952 a jeho sbírkový fond
- osobnosti podílející se na chodu Kriminalistického kabinetu
- archiválie dochované v archivech bývalé FKÚ či dnešního KÚ Praha, vztahující se rámcově ke kabinetu (přestavby atd.)
- proměny expozice Kriminalistického kabinetu
- situace mezi lety 1970–1973 ve věci předávání sbírek do vznikajícího Muzea SNB a vojsk MV
- problematika možné existence kabinetu na půdě kriminalistického ústavu v letech 1973–1982
- návaznost Kabinetu pokrokových zkušeností na Kriminalistický kabinet

Příspěvek si kladl za cíl přiblížit nově v návaznosti na historické předpoklady Kriminalistický kabinet a jeho fungování v období let 1954 až 1970. Nedostatek materiálů ke zpracování tématu poskytl mnoho dalších podnětů ke studiu dané problematiky, snad i na základě dosud neprobádaných (doufejme) existujících archiválií či rozhovorů s pamětníky. Nepříliš šetrný způsob nakládání se sbírkami (zvláště při předávání a dále v 70. letech 20. století) nedovolí dnes úplnou rekonstrukci podoby kabinetu, ale snad i tato studie jeho osudy alespoň trochu připomene.

POUŽITÉ PRAMENY:

Prameny:

ČERMÍN, ? : *Návrh na přestavbu kriminalistického kabinetu*. Ministerstvo vnitra ČSSR, Federální kriminální ústředna, č. j. KÚ-271/900-69, 22. 7. 1969, 7 s.. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

Dohoda o provedení práce mimo pracovní poměr. OHZ ETS FMV oddělení správy budov a Josef Červený, č. j. M-379/HO-6-73. 19. února 1973. Studijní sbírka Muzea Policie ČR, kopie pro studijní potřeby.

Fotografická dokumentace panelů Kriminalistického ústavu (1973?). Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

HLAVÁČEK, Jan: 4. 3. 1. *Historické kořeny Kriminalistického ústavu (do roku 1945)*, Ver. 4. 0. Studijní sbírka Muzea Policie ČR, kopie pro studijní potřeby.

Kabinet KÚP. Kriminalistický ústav Praha, nedat., rkp. Studijní sbírka Muzea Policie ČR, kopie pro studijní potřeby.

Kabinet pokrokových zkušeností Kriminalistického ústavu. Nedat., rkp. Studijní sbírka Muzea Policie ČR, kopie pro studijní potřeby.

KOZA, Václav: *Návrh ideového námětu na novou úpravu kriminalistického kabinetu*. Ministerstvo vnitra, Federální kriminální ústředna, Kriminalistický kabinet, 31. května 1969, 10 s.. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

KOZA, Václav: *Doplňk k návrhu ideového námětu na přestavbu kriminalistického kabinetu*. Praha 30. června 1969, 3 s.. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

KOZA, Václav: *Ideový návrh na přestavbu kriminalistického kabinetu*. Praha 10. července 1969, 8 s.. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

MACHUTOVÁ, Marcela: *Okénko do dějin kriminalistiky*, [on-line] [2008-09-29]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/okenko-do-dejin-kriminalistiky.aspx>

Návrh doplnění statutu Kriminalistického kabinetu. Nedat., rkp.. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

Návrh statutu Kriminalistického kabinetu. Nedat., rkp.. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

Pamětní kniha – kniha návštěv, 16. června 1954 – 7. 11. 1968. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

Pamětní kniha – kniha návštěv, 1. ledna 1969 – 21. 3. 1970. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

Převzetí sbírek z kriminalistického Muzea FKÚ, č. j. 96/73 (?), Praha 11. 4. 1973, 19 s.. Nabývací doklad.

Přípomínky k návrhu ideového námětu na novou úpravu kriminalistického kabinetu. Nedat., rkp., 4 s. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

SKALICKÝ, Václav: *Úprava výstavních místností č. 72 a 73 (IV. poschodí v budově č. 9)*. Federální kriminální ústředna, Kriminalistický kabinet, Praha 12. srpna 1969, 3 s. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

SKALICKÝ, Václav: *Plán přestavby kriminalistického kabinetu*. Ministerstvo vnitra ČSSR, Federální kriminální ústředna, Praha 1. 12. 1969, 12 s. + 7 obr. příl.. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

SKALICKÝ, Václav: *Návrh na prozatímní uspořádání Kriminalistického kabinetu*. Federální kriminální ústředna, Kriminalistický kabinet, Praha 24. července 1970, 2 s. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

SKALICKÝ, Václav: *Plán nové úpravy panelů*. Federální kriminální ústředna, Kriminalistický kabinet, Praha, 7. září 1970. Studijní sbírka Muzea Policie ČR. *Sbírka Muzea Policie ČR*. MPO/002-04-30/114002.

Stavební plány, Na Perštýně 9/11, 1. patro. Kriminalistický ústav Praha. Studijní sbírka Muzea Policie ČR, kopie pro studijní potřeby.

Stavební plány, Na Perštýně 9/11, 2. patro. Kriminalistický ústav Praha. Studijní sbírka Muzea Policie ČR, kopie pro studijní potřeby.

Stavební plány, Na Perštýně 9/11, 4. patro. Kriminalistický ústav Praha. Studijní sbírka Muzea Policie ČR, kopie pro studijní potřeby.

ZÁMEK, David: *Historie Muzea Policie ČR*. Bakalářská práce, č. j.

PA-69/BS-2002. Praha 2003. Studijní sbírka Muzea Policie ČR, kopie pro studijní potřeby.

Zápis z porady štábu konané v pondělí 28. července 1969. Federální kriminální ústředna, Praha 28. července 1969, 4 s. Studijní sbírka Muzea Policie ČR.

Literatura:

Encyklopädie der Modernen Kriminalistik. Berlin : Dr. P. Langenscheidt Verlag, 1932 (?).

CHYBA, Petr: *Moderní pomůcky kriminalistiky*. Kroměříž 1928.

KISCH, Egon, Ervín: *Pražský pitaval*. Praha 1958.

MAREK, Jiří: *Panoptikum starých kriminálních příběhů*.

Praha: Československý spisovatel, 1974.

Časopisecké články a studie:

BURGR, Josef: Kriminalistický kabinet – I. Místo činu.

Ahoj na sobotu 20, s. 5.

BURGR, Josef: Kriminalistický kabinet – II. Násilné trestné činy.

Ahoj na sobotu 21, 1969, s. 5.

BURGR, Josef: Kriminalistický kabinet – III. Vrah Mrázek a ti druzí.

Ahoj na sobotu 22, 1969, s. 5.

BURGR, Josef: Kriminalistický kabinet – IV. Kasaři.

Ahoj na sobotu 23, 1969, s. 5.

BURGR, Josef: Kriminalistický kabinet – V. Bytaři.

Ahoj na sobotu 24, 1969, s. 5.

BURGR, Josef: Kriminalistický kabinet – VI. Zbytečné tragédie.

Ahoj na sobotu 25, 1969, s. 5.

BURGR, Josef: Kriminalistický kabinet – VII. Supové.

Ahoj na sobotu 26, 1969, s. 5.

BURGR, Josef: Kriminalistický kabinet – VIII. Padělatel.

Ahoj na sobotu 27, 1969, s. 5.

BURGR, Josef: Kriminalistický kabinet – IX. Podivné loupeže.

Ahoj na sobotu 28, 1969, s. 5.

BURGR, Josef: Kriminalistický kabinet – X. Král padělatelů.

Ahoj na sobotu 29, 1969, s. 5.

BURGR, Josef: Kriminalistický kabinet – XI. Vrah uniká.

Ahoj na sobotu 30, 1969, s. 5.

BURGR, Josef: Kriminalistický kabinet – XII. Vrah uniká (dokončení).

Ahoj na sobotu 31, 1969, s. 5.

DOLEŽALÍK, Stanislav: Kabinet pokrokových zkušeností v činnosti VB na Kriminalistickém ústavu Veřejné bezpečnosti.

Kriminalistický sborník 8, 1988, s. 379–381.

HLAVÁČEK, Jan – ŠÍBEK, Miloš: Nález a likvidace námořní miny.

Kriminalistický sborník 10, 1984, s. 617–626.

KOCIÁN, František: Kriminální muzea a průmyslový pokrok.

Bezpečnostní služba 1, 1933, s. 8–10.

NĚMEC, Bohuslav: X. výročí založení Kriminalistického kabinetu Kriminalistického ústavu Hlavní správy VB. *Kriminalistický sborník* 6, 1964, s. 343–352.

TRNKA, Jaroslav: K záměrům vědeckovýzkumné činnosti ve Veřejné bezpečnosti na léta 1986–1990. *Kriminalistický sborník* 5, 1986, s. 257–261.